Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat

פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 273/1268 | Łódź, Wtorek, 29 listopada 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, ה כסלו תרפ"ח | Nr. 273/1268

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

פונאנדערגעלאזען דעם סיים און סענאט

ווארשא, 28 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) היינט האלב 11 אינדערפריה איז אין דער געביידע פון סיים נעקומען דער סעקרעטאר פון פרעמיער-מיניסטער פארושניק צוויליכאווסקי און האט איבערגעגעבען דעם סיים-מארשאלעק דעם דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים און א בריף פון וויצע-פרעמיער בארטעל.

אינ'ם דעקרעט פון מלוכה פרעזידענט ווערט געזאגט: אויפ'ן גרונד פון ארט. 26 פונקט 1 אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארט. 36 פונקט 2 פון דער קאנסטיטוציע לאז איך פונאנדער דעם סיים און סענאט צוליב'ן אפלויפען פון דער צייט, אויף וועלכער זיי זענען אויסגעוועהלט געווארען.

ווארשא, 28 נאוועמבער 1927.

מלוכה-פרעזידענט (—) י. מאשטשיצקי.

פרעזעס פון מיניסטארען-ראט (—) י. פילסודסקי.

אינ'ם בריף פון וויצע-פרעמיער ווערט געזאגט: כ'האב דעם כבוד איבער צושיקען דעם ה' מארשאלעק די פעראָרדנונג פונ'ם ה' מלוכה-פרעזידענט פון 28 נאוועמבער 1927 וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים און סענאט.

בעמערקענדיג, אז איינצייטיג שיק איך איבער א בעשטעטיגטע אפשריפט פאר'ן סענאט-מארשאלעק.

פרעזעס פון מיניסטארען-ראט א. פ. בארטעל.

ווארשא, 28-טען נאוועמבער 1927.

אַן'ענליכען בריף מיט אַן'אפשריפט פונ'ם דעקרעט איז איבערגעגעבען געווארען אין דער קאנצעלאריע פון סענאט.

דער אורטייל אין פראצעס פון די „פוילישע באנדיטען" אין פאריז.

פאריז, 28. (ספ. טעל.) נעכטען 4 פארטאג איז ארויסגעטראגען געווארען דער אורטייל אין פראצעס פון די פוילישע באנדיטען. זינטשוק און פאכאווסקי זענען פאר'משפט געווארען צום טויט; גאנאלעווסקי און שקאפאוויטש — אויף לעבענסלענגליכע קאטארגע; מריק, נאמראצקי און פשיבילסקי — צו 10 יאהר קאטארגע. זאפיא ווערניק — אויף 8 יאהר תפיסה, שמיגעלסקי — אויף 10 יאהר תפיסה. די איבעריגע אנגעקלאגטע אויף תפיסה פון 4 ביז 5 יאהר. 5 געשוואוירענע האבען אנגעגעבען א פראטעסט געגען אנווענדען טויט-שטראף פאר די בעשולדיגטע.

געשאפען געווארען דער מינדערהייטס-בלאָק.

ווער איז שוין אריינגעטרעטען אין בלאָק.

ווארשא, 28. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) מיר האבען בעקומען צוגעשיקט פאלגענדען קאמוניקאט: „דעם 27. און 28. נאוועמבער זענען פארגעקומען בעראטונגען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען וועגען א בלאָק צו די סיים וואהלען. אין די בעראטונגען האבען אנטיילגענומען אוקראינער, יודען, ווייסרוסען, דייטשען און ליטווינער. נאכדעם, ווי אלע ענינים וואס זענען בעהאנדעלט געווארען אויף די פריהערדיגע זיצונגען, זענען ערלעדיגט געווארען, איז בעשלאסען געווארען צו שאפען א וואהל-בלאָק צו די וואהלען אין סיים און סענאט".

פונ'ם דאזיגען קאמוניקאט איז שווער פעסטצושטעלען, וועלכע גרופירונגען ס'געהען אריין אינ'ם בלאָק. קלאר איז, אז ס'געהען אריין אלע ווייסרוסען א חוץ דער עקסט-לינקער „הראמאדע"; ביי די אוקראינער געהט נישט אריין דער „סעלראב", און „סעל סאיוז" (די גרופע פון פאוועל וואסינטשוק) האט נאך נישט אנגענומען קיין דעצידירענדע שטעלונג; ביי די דייטשען האט נאך די סאציאליסטישע ארבייטס-פארטיי נישט אנגענומען קיין שטעלונג, זי וועט ערשט דעצידירען די פראגע זונטאג.

ביי די יודען געהען דערווייל אין בלאָק די ציוניסטען פון קאנגרעס-פוילען, די „התאחדות" און „מזרחי" פון גאנצען לאנד. נישט קלאר איז נאך די שטעלונג פון די האנדווערקער און קליינהענדלער.

אחרי מחלה קצרה נקטפה בדמי ימי' האשה החשובה הצנועה הרבנית

נ. ע. שרה חנה כרויל

בת ר' יעקב גד ז"ל

אשת הרב ר' מרדכי ניסן שליט"א

רב מועד הרבנים דפק"ק

בשנת ארבעים ותשע לימי חיי'.

הלוי' תהי' היום ביום ג', פ' ויצא ה' כסליו, בשעה 11 בבקר מבית-האבל רחוב צעגעלניאנא 54.

השרויים בצער עמוק:

בעלה, בני', בנותי', חתנה, כלתה ונכדי'.

640

וואהלינער שוהל, וואלטשאנסקא 6.

נאך דעם גרויסען ערפאלג, וואס דער וועלט-בעריהמטער אבערהאנטער פון ריגע, הר'

שלמה ראבעץ

האט געהאט דעם שבת, פ' תולדות אין זאל פילהארמאניע, וועלכער האט ממש איבערראשט אלע צוהערער מיט זיינע זיס-הארציגע תפילות, איז מיט שווערער מיה געלונגען צו ווירקען, אז פאר זיין אונאבוועגליכער צוריקרייזע קיין ריגע, זאל דער גרויסער קינסטלער אונז בעהערען און דאווענען מעריב היינט דינסטאג, פ' ויצא (דעם 29 ד. ח.) 7.30 אין אוונד אין וואהלינער שוהל מיט א גרויס פערשטארקטען כאר. — נאך מעריב וועט דער בעוואוסטער חזן זינגען פערשידענע אייגענע קאמפאזיציעס פון ימים נוראים'דיגע תפלות, ווי אויך פאלקס-שירים.

ס'איז צו האפען, אז די לאדזער מוזיקאלישע בעפעלקערונג וועט אויסנוצען די געלעגענהייט און מאסענווייז קומען צו הערען די איבערראשענדע תפלות מיט אַ אויסערגעוועהנליכען קאנצערט.

611

בילעטען צו בעקומען: אין פערמיטלער-פעראיין (פעטריקאווער 64), ביי ה' וועלמאנאוויטש (פעטריק. 12), אין קאפע „צענטראל" (פעטריק. 48, ביי דיאמאנט, נאוואמיעסקא 24 (וואורשטגעשעפט), ביי באהאריער, פאמארסקא 8 (קאנדיט) און היינט א גאנצען טאג אין וואהלינער שוהל.

Dnia 25 listopada r. b. zmarł po długich i ciężkich cierpieniach

b. p. JÓZEF JAKUBOWICZ

Długoletni Członek Zarządu naszego Stowarzyszenia.

W zmarłym tracimy zacnego człowieka. dzielnego i gorliwego obrońcę naszych spraw.

Wdzięczną o Nim pamięć zachowamy na zawsze.

Centralne Stowarzyszenie Właścicieli Nieruchomości m. Łodzi i Województwa Łódzkiego w Łodzi, Piotrkowska 46.

642

יודישער געפליגעל-הענדלער-פעראיין, פאמארסקא 17

היינט, דינסטאג, דעם 29-טען נאוועמבער, 7 א זייגער אין אוונד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל (פאמארסקא 17)

אַן'אלגעמיינע פערזאמלונג

וואו ס'וועט געווי' בעהאנדעלט ווערען דער ענין וועגען פרעמדער שחיטה.

עס ליגט אין אייערע אינטערעס, אז קיינער זאל נישט פעהלען קומט אלע!

מיט אכטונג די פערוואלטונג.

653

הייל-פעדא-גאגישע קורסען

פאר שוואכבעפעהיגטע, שווער-ערציהבארע קינדער שפראכ-שטערונגען (שטאמלען, טויב-שטומהייט)

Dr. med.

A Szmirgeld

נערווען-ארצט

עלעקטריזאציעס, ליכטהייל-אפאראטען

Cegielniana 6, tel. 51-89

עמפפאנגט פון 5—7 אוונד

אכטונג, ע/עגאנטע הערען!!

דערמיט מאך איך בעקאנט דער ג' קונדשאפט, אז נאך א גרינדליכער רעארגאניזאציע פון מיין ערשטקלאסיגען

שניידער-אטעליר א. קוטשינסקי, פעפער-גאס 20

נעהם איך אן אלערליי בעשטעלונגען צום איצטיגען ווינטער-סעזאן פון סמאקינגען, ווינטער-פאלטענס, פעלצען און אנצוגען אלעס לויט די לעצטע אויסלענדישע מאדעלען. :—: פאר דער צופרידענהייט פון דער געעהרטער קונדשאפט ווערט גאראנטירט. מיט אכטונג

A. KUCZYŃSKI, ŁÓDŹ, Pieprzowa 20

רעעלע בעהאנדלונג! מעסיגע פרייזען! לייכטע בעדינגונגען!

דער פויליש=ליטווישער קאנפליקט.

פוילען איז גרייט איבערצוגעבען צו בעטראכטען דעם קאנפליקט צו דעם פעלקער=בונד.—סאוויעט=רוסלאנד וועט בלייבען נייטראל.— דער ענגלישער און פראנצויזישער געזאנדטער האבען פערלאזט קאוונע און אפגעפאהרען קיין ווילנא. — די ליטווישע רעגירונג לייקענט...—פוילען וויל שלום און נארמאלע שכנישע בעציהונגען.

בערלין, 28. (ספ. טעל.) די היינטיגע מארגען צייטונגען טיילען מיט פון קאוונא, אז ראדט זעבען צוריקגערופען געווארען פון אורלויב אלע סאלדאטען און אפיצירען, וועלכע דארפען זיך צושטעלען אין זייערע פולקען אין פערלויף פון 48 שעה, א טייל פון מיליטער איז געשיקט געווארען צו פערשטארקען דאס מיליטער אויף דער פויליש-ליטווישע גרעניץ. די גרעניץ איז געשלאסען און יעדער בעוועגונג איז פערוועהרט.

לאנדאן, 28, (ספ. טעל.) די היינטיגע מארגען פרעסע טיילט מיט, אז די פוילישע רעגירונג האט דורך איהר געזאנדטען פארגעשטעלט איהר מיינונג וועגען דעם פויליש-ליטווישען סכסוך. די פוילישע רעגירונג איז גרייט איבערצוגעבען דעם גאנצען סכסוך דעם פעלקער-בונד.

ריגא, 28. (ספ. טעל.) דער ליטווישער געזאנדטער אין מאסקווא איז אנגעקומען קיין קאוונא און האט ערקלערט, אז די סאוויעט-רעגירונג וועט זיך נישט אריינמישען אין ליטוויש-פוילישען קאנפליקט, אפילו ווען ס'וועט קומען צו א בעוואפענטען צוזאמענשטויס.

ריגא, 28. (ספ. טעל.) די קאוונער פרעסע נאטירט מיט א בעאונרוהיגונג דעם פאקט, וואס דער ענגלישער און פראנצויזישער געזאנדטע האבען פערלאזען קאוונא און אפגעפאהרען קיין ווילנא.

ריגא, 28. (אטע). דער ליטווישער קריגס-מיניסטער לייקענט אפ די ידיעות, אז ליטע זאל האבען קאנצענטרירט אויף דער פוילישער גרעניץ 6 באטאליאן פיעכאטע און 4 עסקאדראן קאוואלעריע.

ריגא, 28 (אטע) די „ריגא'ער רונדשוי" טיילט מיט פון קאוונא, אז דער קאוונער גארניזאן-קאמענדאנט האט זיך אנגעגעבען אין דימיסיע. א דעלעגאציע פון אפיצירען מיט'ן פולקאווניק טומאנקיס בראש, וועלכע האט זיך אנגעגעבען אין דימיסיע איז ארעסטירט געווארען. פעטרוליס איז אנטלאפען, מ'האט איהם אבער געכאפט און ארעסטירט.

א בירגער-קאמיטעט האט אונטערהאנדעלט מיט וואלדעמאראס וועגען שאפען א קאאליציע-קאבינעט. דער פארשלאג איז אונטערשטיצט געווארען פון דער מעהרהייט מיניסטארען, ווען וואלדעמאראס האט בעקומען א בעריכט פון גענעראל-שטאב, אז אין לאנד איז רוהיג, האט ער דעם פארשלאג וועגען א קאאליציע-רעגירונג אפגעווארפען.

קאוונע, 28. (אטע) די ליטווישע רעגירונג האט ארויסגעלאזט אנ'ערקלערונג וועגען ליטוויש-פוילישען קאנפליקט: ס'פערשפרייטען זיך פערשידענע קלאנגען, ווי צ. ב. אז פוילען וועט באמבארדירען קאוונע פון לופט-שיפען, א טייל פון דער בעפעלקערונג פאדערט דימיסיע פון דער רעגירונג, מיט דעם וועט מען אבער גארנישט דערגרייכען, בלויז פוילען וועט זיך דערמיט פערדינען ביי די ליטווישע עמיגראנטען.

ס'איז מעגליך – ווערט ווייטער געזאגט אין דער ערקלערונג—אז דער פיהרער פון די ליטווישע עמיגראנטען פאליטשקאטיס וועט אויפטרעטען אין געגנ, אבער די ליטווישע רעגירונג איז זיכער אין דער צוקונפט און גרייט זיך צו פערטיידיגען די מלוכה ביז'ן לעצטען טראפען בלוט.

לאנדאן, 28 (אטע) די אפיציעלע ענגלישע ראדיא-סטאציע פערעפענטליכט היינט א קאמוניקאט וועגען די פויליש-ליטווישע בעציהונגען, אין קאמוניקאט ווערט געזאגט, אז הגם די בעציהונגען צווישען פוילען און ליטע זענען אנגעשטרענגטע טרייבט מען פיל איבער אין די ידיעות. דער ראט פון פעלקערבונד וועט זיך דעם קומענדיגען מאנטאג פערנעהמען מיט דעם סכסוך.

די פוילישע רעגירונג ערקלערט, אז זי האט נישט בדעה צו בעריה'ן ליטעס אונאפהענגיגקייט און פערלאנגט נאר, אז ס'זאלען געשאפען ווערען נארמאלע בעציהונגען צווישען די שכנישע לענדער.

נחום שטיפט פערוואונדעט.

מאסקווע, 28. (יט"א טעלעגראפיש) דער בעוואוסטער שריפטשטעלער נחום שטיפט, וועלכער האט צוגעגרייט די אויסשטעלונג פון יודישע דרוק-זאכעצום 10-יאהריגען יוביליי פון דער סאן ווייטען-רעגירונג, איז אראפגעפאלען פון א לייטער און צובראכען א פוס. זיין געזונד-צושטאנד דראהט נישט קיין סכנה.

ווידער א דעמאנסטראציע פון שול=קינדער אין תל=אביב.

ירושלים, 28. (יט"א טעלעגראפיש). אין תל-אביב איז ווידער פארגעקומען א דעמאנסטראציע פון שול-קינדער, וועלכע האבען פערלאנגט צו עפענען די שולען.

פאליציי האט אינטערוועניִרט.

דער אורטייל פון מארשאלעק-געריכט אין ענין קארפאנטי.

ער האט געהאנדעלט נישט ווי ס'פאסט פאר א דעפוטאט און נישט אין הסכם מיט די סוחרישע מידות.

ווארשא, 28 (טעלעפאניש) היינט בייטאג האט דער מארשאלעק-געריכט ארויסגעטראגען אנ'אורטייל אין ענין קארפאנטי. אויף דער פראגע צי דעפ. קארפאנטי איז בעגאנגען מיסברויכען ביי שטייערען פון וועלכע ס'האט געליטען די מלוכה-קאסע, האט דאס געריכט נישט פעסטגעשטעלט קיין בעוואוסטזיניגען שטרעבען אויסצומיידען דאס געזעצליכע שטייערפליכט דורך אפגעבען נישט ריכטיגע אנגאבען, כדי אזוי ארום צו פערקלענערען דעם סכום אומזאץ-שטייער. דער דאזיגער אורטייל איז נוגע די „דרוקארניא פאלסקא" אין ווארשא. בנוגע אנדערע אונטערנעהמונגען האט די שטייער-מאכט נישט געמאכט קיין פארוואורף אין בעוואוסטזיניגען אויסמיידען די שטייער-פליכט.

דער צווייטער פארוואורף איז געווען, אז דעפ. קארפאנטי האט גענומען סובּסידיעס פון אויבערשלעזישען בערגהיטעס-פערבאנד, דאס מארשאלעק-געריכט האט בעשלאסען, אז דאס דערהאלטען סובסידיעס פאסט נישט פאר קיין דעפוטאט און פובליציסט. דאס געריכט האט דערביי איינגעפונען א מילדערען אומשטאנד אין דעם, וואס דער פערבאנד האט אין דער זעלבער צייט אויסגעצאהלט סובסידיעס אויך פאר אנדערע צייטונגען, דערביי איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אזא סובסידיע האט אויך בעקומען די צייטונג „מעסאזשער פאלאנעז" וואס האט זיך געפינען אין דער דיספאזיציע פון דער רעגירונג.

בנוגע דעם דריטען פארוואורף אז אלס פרעזעס פון אויפזיכטס-ראט אין שלעזישען באנק האט ער גענאסען פון קרעדיטען, וואס זענען דערגאנגען ביז 12 פראצ. פון דעם אלגעמיינעם סכום קרעדיטען, האט דאס געריכט אנערקענט אז דעפ. קארפאנטי האט געהאנדעלט נישט אין הסכם מיט די יורידישע פארשריפטען און נישט מיט די סוחרישע מידות.

צוויי פראגען, וועלכע זענען דורכ'ן מארשאלעק-געריכט נישט ערלעדיגט געווארען, וועלען ערלעדיגט ווערען דורך א ציווילען געריכט, ווייל דער מארשאלעק-געריכט הערט שוין אויף צו פונקציאנירען.

די פארקאנפערענץ פון די סוחרישע ארגאניזאציעס אין ווארשא

וועגען שאפען אנ'אויבער-ראט פון יודישען סוחרטום אין פוילען.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן צוזאמענפאהר, וואס איז בעשטימט געווארען אויף נעכטען אין ווארשא פון די יודישע סוחר'ישע ארגאניזאציעס וועגען שאפען אנ'אויבערראט פון גאנצען יודישען סוחר'טום אין לאנד, האבען די ארגאניזאטארען פון צוזאמענפאהר זונטאג איינגעארדענט א פארקאנפערענץ, אין וועלכע עס האבען זיך בעטייליגט דעלעגאטען פון 21 שטעדט, דערונטער 6 דעלעגאטען פון לאדז. די לעמבערגער דעלעגאטען זענען נישט איינגעלאדען געווארען אויף דער פאר-קאנפערענץ, זיי זענען אבער צופעליג געקומען קיין ווארשא 2 נאכמיטאג און האבען זיך בעטייליגט אין דער 2-טער נאכמיטאג-זיצונג פון דער פאר-קאנפערענץ.

די ארגאניזאטארען פונ'ם צוזאמענפאהר האבען בעשלאסען די זיצונגען זאלען זיין פערטרויליכע.

אלע דעלעגאטען, וואס זענען געקומען אויפ'ן צוזאמענפאהר האבען אין זייערע רעדעס אויף דער פאר-קאנפערענץ בעגריסט דעם צוקונפטיגען אויבער-ראט. דער פראיעקט פון סטאטוט און רעגולאמין פון אויבער-ראט האט אבער נישט אלע בעפרידיגט. לויט'ן 4. פאראגראף פונ'ם סטאטוט וועט דער אויבער-ראט בעשטעהען פון 38 מיטגלידער. די צענטראלע אין ווארשא בעקומט 18 מאנדאטען, די סוחר'ישע ארגאניזאציעס אין לעמבערג און אין קראקא בעקומען צוזאמען 10 מאנדאטען און די זעלבסטשטענדיגע סוחר'ישע ארגאניזאציעס אין קאנגרעס-פוילען און אין גרויס-פוילען בעקומען אויך אלע צוזאמען 10 מאנדאטען. דער פארזיצער פון דער ווארשאווער צענטראלע זאל אויך זיין פארזיצער פון אויבערראט.

די לאדזער דעלעגאטען זעהען אין אזא צוזאמענשטעל א בעדראהונג פון זייערע אינטערעסען, ווייל מיט'ן שאפען פון אנ'אויבער-ראט וועט זיך אין דער ביז-איצטיגער ארגאניזאציע פונ'ם יודישען סוחר'טום גארנישט ענדערן, ווייל די ווארשאווער צענטראלע מיט איהר פארזיצער און מיט איהרע 18 מאנדאטען וועלען האבען אין דעם אויבערראט כמעט א שטענדיגע מעהרהייט און וועט צו יעדער צייט אימשטאנד זיין דורכצופיהרען אלע איהרע פאסטולאטען.

דעפוטאט ווישליצקי האט אין זיין רעדע אויף דער פאר-קאנפערענץ, אנגעוויזען, אז דער ציל פונ'ם שאפען פון אנ'אויבער-ראט איז צו פעראיינהייטליכען דיווירטשאפטליכע פאליטיק פון די יודישע סוחרים און דער אויבערראט זאל זיין די געהעריגע רעפרעזענטאנץ כלפי-חוץ און כלפי-פנים.

די פראווינצער דעלעגאטען האבען אבער איינגעפונען, אז מיט דעם מאמענט, ווען דער אויבער-ראט זאל אנהויבען זיין טעטיגקייט מיט פאליטיק און ארויסזאגען זיך וועגען דער וואהלפאליטיק צום סיים און סענאט, קאן דאס ארויסרופען אין די סוחר'ישע קרייזען א גרויסע אונצופרידענהייט, ווייל בשום אופן וועט מען נישט קאנען שאפען אזא מין פאליטישע וואהלפלאטפארם, וואס זאל קאנען בעפרידיגען אלע קרייזען.

געוויסע סוחר'ישע ארגאניזאציעס האבען דיסקוטירט די פראגע, צי וואלט נישט ראטזאם געווען ארויסצושטעלען א ריין יודישען ווירטשאפטליכען פראגראם ביי די וואהלען און די סוחר'ישע ארגאניזאציעס זאלען ארויסטרעטען מיט א זעלבסטשטענדיגער ליסטע. דאס וואלט נאך געווען דער בעסטער אויסוועג אבער אהן בעזונדערס גרויסע אויסזיכטען אויף ערפאלג.

ווען דער אויבער-ראט וואלט אבער בעשלאסען צו געהען צוזאמען מיט א בלאק פון נאציאנאלע מינדערהייטען קאן דאס ארויסרופען דעם ערשטען דיסציפלין-ברוך פון די סוחרים, וואס זענען נישט איינינג מיט'ן פראגראם פון א בלאק פון נאציאנאלע מינדערהייטען, וועלכער ס'איז פאליטישער בעשלוס פונ'ם אויבער-ראט קאן דערפיהרען צו א שפאלטונג אין דער פעראייניגטער ארגאניזאציע.

דעריבער איז ארויסגערוקט געווארען א פראיעקט, אז מען זאל געבען צייט די סוחר'ישע ארגאניזאציעס (ביז'ן 1. יאנואר) זיי זאלען נאך איבערדיסקוטירען דעם פראיעקט פון דער קאנסטיטוציע פאר'ן אויבער-ראט און איהם צוזאמענשטעלען אויף אזא אופן, אז דער אויבער-ראט זאל באמת פעראייניגען דאס יודישע סוחר'טום.

סענאטאר טרוסקער, וועלכער קוקט אויף דער ארגאניזאציע פינ'ם אויבערראט, ווי אויף אנ'ארגאניזאציאנעלען עקספערימענט איז נישט מסכים מיט די אויספיהרונגען פון די פראווינציעלע דעלעגאטען און האט זיי אנגעוויזען, אז זיי האבען געהאט גענוג צייט צו פערבעסערען דעם פראיעקט פון דער קאנסטיטוציע און איצט איז געקומען דער מאמענט פון טהאטען.

די פראווינצער האבען ווידער געענטפערט, אז אמת, דאס איז זייער שולד, צו פערבעסערען אבער א פעהלער איז קיינמאל נישט צו שפעט.

דאס לעזען די פראגע וועגען שאפען אנ'אויבער-ראט איז א בערגעלאזען געווארען אויף דעם אפיציעלען צוזאמענפאהר.

(ווייטער זעה 5-טע זייט).

בעקאנטמאכונג.

„PRACA" געז. צו פערשפרייטען פאך-קענטענישען צווישען יודישע פרויען אין לאדז, וואלטשאנסקא 21.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מיר געהמען אן איינשרייבונגען פון פרויען און פרייליינס אויף פאלג. אפטיילונגען:
1) נייערייי — צושניידען און וועש-נייהעריי;
2) הוטען-פוצעריי—קאפעלושען און מאלען רעליעף;
3) קראוואטען-מאכעריי;
4) מאניקור און אנדולירען;
5) דאמען-שניידעריי און קינדער-קאנפעקציע;
6) שטיקעריי און פערש. האנד-ארבייטען.
דער סעקרעטאריאט נעמט אן איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1.

549

8-טונג, למאער!
דערמיט מעלדען מיר, אז ס'האט זיך געגרינדעט א מאלער-סעקציע ביים האנדווערקער-פעראיין אין דער פויל. רעפובליק, אפטיילונג לאדז, זאכאדניא 66.
שבת, דעם 3. דעצ. ד. י. 3 א זייגער נאכמ.
קומט פאר די אלגעמיינע פערזאמלונג
מיט וואהלען פון א פערוואלטונג.
ה"ח זעלבסטשטענדיגע מאלער! דאנערשטאג, ד. 1. דעצ. מוז אפגעגעבען ווערען די רעגיסטרירליסטע אין מאגיסטראט. נוצט אויס די קורצע צייט! פער

654

אכטונג, שניידער-מייסטער-בעשטעלט!
מיר מעלדען אלע הערען=שניידער=מייסטער, דאמען=שניי=דער=מייסטער, ווי אויך שניידערינס פון בעשטעלטע פאכען, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער אז
די טעג פון רעגיסטראציע צום צעך זענען געציילטע
דעריבער פערזוימט נישט און היט אפ אייער רעכט צו קאנען פיהרען אייער ווערקשטאט און רעגיסטרירט אייך אין שניידער=מייסטער=פעראיין פיעטריקאווער 20 ביז זונטאג דעם 4-טען דעצעמבער יעדען טאג פון 8 ביז 10 א זייגער אין אווענד.
די פערוואלטונג.

האנדווערקער=פעראיין אין דער פוילישער רעפובליק
אפט. לאדז, (זאכאדניא 66)
אכטונג, האנדווערקער און כאלופניקעס!
אזוי ווי דער טערמין פון רעגיסטרירען צוליב'ן צעכען-געזעץ ענדיגט זיך דעם 30-טען נאוועמבער ד. י. פאדערן מיר אויף — אלע האנדווערקער פון אלע פאכען זיך קומען רעגיסטרירען אין אונזער לאקאל זאכאדניא 66 פון 6 ביז 11 און אווענד.
גלייכצייטיג הערען אויך ערקלערונגען די פערשידענסטע אינפארמאציעס, וואס האבען א

הבעת=תנחומין!
מעומק הלב אנו משתתפים בצערו הגדול של חברינו הב' יעקב דוד נ"י ווינקראנץ למות עליו
אבין נ"ע
בדמי ימיו.
בעבודתו על שדי התורה והוראה וימצא נחומין.
תלמידי מחלקה הששית
בבית-ספר „דרכי נעם", לודז.
629

טיף גערירט פון גרויסען אומגליק, וואס האט געטראפען דער פאמיליע ווינקראנץ, צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון מיין פריינד
הערש אבא נ"ע
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד.
המקום ינחם אותם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים. מרדכי טאגעליכט און פרוי.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
29 נאוועמבער 1927

לאדז.
29 נאוועמבער 1927

דער סיים, וועלכער איז אוועק.

נעכטען האט זיך בעוויזען דער דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען פערענדיגונג פון דער סיים-קאדענץ. פון דער אויבערפלאך איז אזוי-ארום אוועק דער ערשטער געוועהנליכער פוילישער סיים אויסלעבענדיג גאנצע 5 יאהר.

זעהר טרויעריג איז געווען די געשיכטע פון די פארלאמענטארע אינסטיטוציעס, וועלכע זענען געוועהלט געווארען דעם 5. און 12. נאוועמבער 1922.

ווען דער סיים איז זיך דאס ערשטע מאל צוזאמענגעקומען אין דעצעמבער 1922, האבען שוין אלע פערשטאנען, אז דער דאזיגער סיים איז נישט פעהיג צו קיין נארמאלער ארבייט און נאך מעהר צו ערפילען א פונקציע פון א פארלאמענט ד. ה. אויסטיילען פון זיך א רעגירונג. פון דער מינוט אן האט שוין זיך אנגעהויבען די טראגי-קאמעדיע פון סיים, וועלכע האט זיך פערוואנדעלט אין א טראגעדיע פאר'ן לאנד.

די שרעקליכע אויפטרייסלונג, וועלכע פוילען האט איבערגעלעבט באלד ביי דעם אנהויב פון דער סיים-קאדענץ צוליב דער ערמארדונג פון ערשטען מלוכה-פרעזידענט נארוטאוויטש האט אויף א געוויסער צייט אפגערוקט דעם סיים פון דעם איינפלוס אויף דער רעגירונג און געשעהענישען.

ס'איז געקומען די האלב-יעהריגע הערשאפט פון גענ. שיקארסקי'ס רעגירונג, וועלכע איז אומגעווארפען געווארען דורך דער ענדעקיש-פראסטישער מעהרהייט. ס'האט זיך געקענט אויסדוכטען, אז אזא לאגע איז א נארמאלע. די מעהרהייט פון סיים האט געהאט דאס רעכט צו נעהמען די רעגירונג אין איהרע הענד. די דאזיגע פאליטיק איז אבער געווען א פאטאלע. די קארופציע פון די רעגירענדע גרופען איז געווען אזוי גרויס, אז מ'האט זיך גערעכענט נאר מיט פארטיי-אמביציעס און אויסרעכענונגען.

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט איבערגענומען דער טרויעריג-בעריהמטער קוכארסקי. דאס לאנד איז דעמאלט געקומען אין אזא לאגע, אז מ'האט קיין אויסוועג נישט געזעהען און נאך א האלב יאהר אין מאמענט פון פולשטענדיגע וואלוטא-קאטאסטראפע — איז געפאלען די איינציגע פארלאמענטארע רעגירונג, אויף וועלכער ס'האט זיך געקענט ערלויבען דער סיים. די דאזיגע רעגירונג האט איבערגעלאזען נאך זיך זעהר טרויעריגע ערינערונגען. דאן איז געקומען די רעגירונג פון גראבסקי'ן, וועלכע האט בעקומען כמעט אונבעגרעניצטע פולמאכטען, און דא הויבט זיך אן דאס ווייטערדיגע פאלען פון סיים, גראבסקי רעגירט שלעכט און וואס אמאל ערגער. די פאליטישע קארופציע דערגרייכט די העכסטע מדרגה.

אין לאנד קאכט און זידט. דאס הייפעל ענדעקישע דעפוטאטען טאנצט אבער ווייטער דעם שדים-טאנץ און לאזען נישט ארויס די מאכט פון דער האנד, ארייננשטויסענדיג דאס לאנד אלץ טיפער און טיפער אין אפגרונד, אין נאוועמבער 1925 אונטער'ן איינפלוס פון דער קאטאסטראפע פון דעם זלאטי, ענטלויפט וולאדיסלאוו גראבסקי דעמאלט פון דער מאכט און דער סיים לאזט די מאכט אין פערלויף פון 3 מעת-לעת כמעט אין דער גאס. דאס ערשטע מאל בעווייזט זיך דעמאלט מארשאל פילסודסקי אין בעלוועדער און גיט די ערשטע ווארנונג. די סיים-האפטע דערשרעקט זיך און גרינדעט דעם ערשטען קאאליציע-קאבינעט פון סקשינסקי. אין דעם דאזיגען קאבינעט זענען אבער געווען צוזאמען פייער מיט וואסער. דעריבער זענען די ארבייטס-מעגליכקייטן פון דאזיגן קאבינעט געווען נישטיגע, טראָץ די בעמיהונגען פון פרעמיער. די סאציאליסטען טרעטען דאן ארויס פון קאבינעט און דאן קומט א נייער פרוב צו בענייען דעם כיענא-פיאסטישען קאבינעט. ביי דער סיטואציע איז פארגעקומען די מאי-איבערקעהרעניש און פון דאן אן האט דער סיים גארנישט מעהר צו זאגען. דער סיים האט שוין מעהר קיין שום אנשטרענגונג נישט געמאכט צו פערטיידיגען זיין אייגענעם כבוד און איז געשטארבען אהן כבוד.

צו דעם אלעם דארף מען נאך צוגעבען, אז קיין איין גוט ווארט קען נישט געזאגט ווערען אויפ'ן קבר פון דעם סיים בנוגע זיין בעציהונג צו די נאציאנאלע מינדערהייטען און בעזונדערס צו די יודען.

ענגלאנדס ראלע אין מזרח-קאנפליקט.

„בערלינער טאגעבלאט" וועגען וואלקען, וואס קומט אויף אייראפע פון ליטע.

פאול שעפער, דער מאסקווער קארעספאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט", שרייבט אין א קארעספאנדענץ פון מאסקווע:

1,2 מיליאן איינוואוינער זענען פאראן אין ליטע, שיטער בעזעצט אויף א געביט, וואס איז אנדערטהאלב מאל אזוי גרויס, ווי מזרח-פרייסען. אבער דער געביט טיילט אפ פוילען פון באלטישען ים, פערבינדט דייטשלאנד מיט דעם „גרויסען מזרח", מיט סאוויעט-רוסלאנד. אנ'אפעטיט-רייצענדע לאגע פאר געוויסע אפעטיטען. פוילען האט שוין אין יאהר 1921 פערנומען ווילנא, וואס איז געווען א שאס-געווינס פון ליטע אויפ'ן פאריזער שיספער-פעסט פון יאהר 1916, ווייל נאר צוויי פראצענט פון דער ווילנער בעפעלקערונג זענען פאקטיש געווען ליטווינער. פון דעמאלט אן דויערט דער קריגס-צושטאנד צווישען ליטע מיט פוילען. ס'איז איצט לייכטער פון מאסקווע אדער פון לאנדאן צו דעפעשירען קיין קאוונא, איידער פון ווארשא.

מיר זענען ווידער געקומען צו א קריטישען ארט אין דעם דאזיגער שטרייט. דער אלערם קומט דאסמאל פון רוסלאנד. פוילען'ס וואונש, אז עס זאל איינמאל פאר אלעמאל קלאר ווערען די פערהעלטניש צו ליטא, איז פולקאם בערעכטיגט. אבער די מיטלען. מ'קאן נישט אפלייקענען, אז זייט יאהרען ווערט ליטא ארומגערינגעלט דורך מיליטערישע מיטלען מצד פוילען. דאס יאהר פון דעם זומער אן, פון זינט ענגלאנד האט איבערגעריסען די בעציהונגען מיט רוסלאנד זענען פארגעקומען גאנץ שארפע זאכען. צו וואס איז דאס אלץ? וואס בעצוועקט די טעטיגקייט פון פוילישען געזאנדטען אין ריגע צווישען די ליטווישע עמיגראנטען? צו וואס ווערט אויסגעטיילט 60 פראצענט פון בודזשעט אויף בעוואפנונג? צי וואס איז א פינאנץ-קאנטראלער צוליב 60 מיליאן דאלאר, דערצו נאך א פריוואטער, אויב עס האנדעלט זיך נישט וועגען בילדען א שטיץ-פונקט פאר צוקונפטיגע גרויס-געשעהענישען און אנשטרענגונגען? עס וואקסט אויך דער דיפלאמאטישער דרוק אויף ליטא, און די פוילישע פראפאגאנדע געגען ליטע אין א טייל פון דער וועלט-פרעסע. מאסקווע מוז נאך מעהר וויסען, אז נישט וואלט נישט געווען דא איין אויפרעגונג נאך דער אנדערער צוליב א דירעקט-פארשטעהענדען מארש אויף קאוונא.

און ווען די פאליאקען ווילען נישט אונטערנעהמען מארגען דעם פאלגענדען שווערען מארש אויף קאוונא. איינעם פון די פיל, וועלכע זענען בעקאנט אין דער געשיכטע, דאן בלייבט אלץ נאך די אויסזיכט, אז דער מארש ווערט פארקומען אין דעצעמבער. נאך דער זיצונג פון פעלקער-בונד-ראט, אדער זומער, אדער אין אנ'אנדער צייט, די אינטערנאציאנאלע לאגע איז אזוי בעשאפען. פון א זעהר בערופענעם ענגלישען מויל איז דא נישט לאנג געפאלען דאס ווארט, אז ענגלאנד האט אנ'אינטערעס אין א שטארקען פוילען. דער ליטווישער פרעמיער-מיניסטער וואלדעמאראס, א זעהר נישט פארזיכטיגער הער האט געמוזט אין רוים אויסהערען די ערקלערונג, אז אין פאל פון ערנסטע ענטשיידונגען וועט איטאליען מוזען פאלגען דעם ענגלישען קורס. ענגלאנד וויל האבען א שטארק פוילען. דער געדאנק איז ניי אין די ענגלישע קעפ, פונקט אזוי, ווי דער ברוך צווישען ענגלאנד מיט רוסלאנד.

ווילנא איז אנ'אונבעדינגטער שטיץ-פונקט פאר יעדען פוילישען מארש געגען רוסלאנד. אבער ווילנא האט קיין ווערט נישט אהן א הינטערלאנד. דאס דאזיגע הינטערלאנד איז ליטע. ענגלאנד האט נישט קיין שום גרונד אויפצוהערען די בעמיהונגען וועגען איזאלירען רוסלאנד, וואס דיקער און ברייטער עס זענען די בופערען צווישען אייראפע און רוסלאנד, אלץ בעסער איז דאס. א נייער גרונד פאר דער מורא מצד רוסלאנד איז פראנקרייך'ס בענייטע אריינמישונג אין דער פוילישער ליניע געגען ליטע. דאס שטיצט די ענגלישע פלענער. ביידע צדדים ווילען איצט האבען „א שטארק פוילען" צוליב פערשידענע טעמים. אבער יעדענפאלס אויף אונזערע קאסטען. פונקט אזוי ווי אויף די קאסטען פון רוסלאנד און פון ליטע. עס האנדעלט זיך אלזא נישט וועגען א צופעליגער פערטונקלונג פון די פרידענס-זון איבער אייראפע, נאר וועגען א דויערנדער געפאהר פון ליטע. די סכנה וועט דויערען אזוי לאנג, ווי עס וועט דויערען די רוסיש-ענגלישע שפאנונג. ס'איז אונוואהרשיינליך, אז פוילען זאל וועלען איבערנעהמען די מאכט איבער דער היימאט פון מארשאל פילסודסקי, נישט האבענדיג פאר זיך געזיכערט דעם רוקען. דאס, וואס עס שטורמט אזוי ארום ליטע, בעווייזט, ווי אנגעשטרענגט ס'זענען די בעציהונגען צווישען סאוויעט-רוסלאנד און ענגלאנד.

נישט ענגלאנד, נישט פראנקרייך, ווייזט אויס רעכענען נישט, אז רוסלאנד וואלט זיך געכאפט פאר'ן געוועהר, ווען עס וואלט זיך געהאנדעלט „נאר" וועגען ליטע. אבער די פעראייניגונג אדער אונטערארדנונג פון ליטע לגבי פוילען וואלט געגעבען א גרויסען שטויס דערצו, מ'זאל זיך דערגאך מיט פעראייניגטע כוחות ווערען געגען דעם סאוויעטען-פערבאנד. נאר פון דעם שטאנדפונקט ארויסגעהענדיג, קאן ענגלאנד שטרעבען צו א „שטארק" פוילען. מ'קאן נאר איבערחזר'ען: וואסער אויסגאנג אזא אנגריף אויף סאוויעט-רוסלאנד זאל נישט האבען — א נצחון פון די אימפעריאליסטישע ארמעען אדער פון די רעוואלוציאנערע — דייטשלאנד בעזיצט נישט די מיטלען, כדי אין אזא פאל צו פערטיידיגען איהרע אינטערעסען.

אין פראנצויזישע שטעט

וואו ס'זענען אמאל געווען בעריהמטע ישיבות.

דער קלויסטער, וואו עס איז אמאל געווען די ישיבה פון רש"י.—יודישקייט אין טרוא.-יודישע סוחרים, וואס שעמען זיך ארויסצושטעלען זייערע נעמען אויף די שילדען. — א גאס אויף רש"י'ס נאמען.

נישט לאנג צוריק בין איך פערפארען אין דער אלטער פראנצויזישער שטאט טרוא, א שעה צוויי מיט'ן באן פון פאריז. דא איז די שטאט וואו עס האט אמאל געלעבט דער בעריהמטער רב רבינו שלמה יצחק, אדער רש"י. דא איז ער געבוירען געווארען, דא איז ער געשטארבען, דא האט ער געלערענט ביי זיינע גרויסע רביים. דא האט ער דערנאך אין זיין בית-המדרש געלערענט מיט זיינע זעהר געלערענטע טעכטער (ער האט נישט געהאט קיין זין), מיט זיינע אייניקלעך, ווי דער בעוואוסטער ר' שמואל ב"ר מאיר (רשב"ם), ר' יצחק ב"ר מאיר (ריב"ם) און מיט נאך צענדליגער תלמידים.

א צייט פאר רש"י, און א פאר הונדערט יאהר נאך רש"י ביז'ן פערצענטען יאהרהונדערט איז טרוא געווען בעקאנט צווישען יודען אין די ווייטסטע מדינות צוליב איהרע גרויסע רבנים. אין די אלטע רבנישע ספרים הייסט זי טריווש און דערפון שטאמען אויך די יודישע פאמיליעס טריוועס און אנדערע.

אין דער שטאט געפינען זיך נאך ביז היינט א סך בנינים פון גאר אלטע צייטען, פון צענטען און עלפטען יאהרהונדערט. אז קיין יודישע בנינים זענען דארטען פון דאן אן נישט געבליבען, האב איך געוואוסט. מיר האט זיך אבער זייער געוואלט כאטש געפינען דעם ארט וואו די יודען האבען דא אמאל געוואוינט. האב איך אזוי זוכענדיג, זיך אנגעשטויסען אויף א פיטשענקע פינצטערע און ווייסטע געסעלע, וואו צוויי מענשען קענען בשום אופן נישט דורכגיין אויף איין מאל צווישען דעם גאנץ אלטען קלויסטער „סען-פאנטאלעאן". ווי איבערראשט בין איך געווארען צו זעהן, אז דאס געסעל הייסט „רי דע לא סינאגאג".

דארטען אין דער גרויסער טונקעלקייט, וועלכע אפילו די זון קען נישט פענאנדערטרייבען, האב איך דערהערט לעבעדיגע שטימען פון אנ'עלטערען מענשען און פון יונגע קינדער. אז איך בין צוגעגאנגען נאך נעהענטער, האב איך געזעהן, אז דאס איז א גלח, וואס לערנט „קאטעכיזם" מיט א צענדליג מיידלעך און א צענדליג יונגלעך וועלכע דארפען אין גיכען קאנפירמירט ווערען (בעל-מצוה ווערען).

ווי דער גלח האט מיר אויף מיינע פראגען ערקלערט, איז אויף יענעם ארט אמאל, מיט אכט הונדערט יאהר צוריק, געווען די יודישע גאס, און דער קלויסטער גופא איז דענסטמאל געווען די יודישע שול צוזאמען מיט דער יודישער אקאדעמיע (ישיבה), פון וועלכע מען האט דערנאך געמאכט דעם קלויסטער. בשעת די יודען זענען פון דארטען פערטריבען געווארען...

— זענען איצטער דא עפעס פערהאן יודען? — האב איך ווייטער געפרעגט דעם אלטען פריינטליכען גלח.

— יא, ענטפערט ער מיר — מען זאגט אפילו א היפש ביסעל. זיי האבען דא אויך א קלויז אויף דער „רי גראם".

ער האט מיר ערקלערט, ווי איך זאל גיין און וואו דאס געפינט זיך גענוי. איך בין פערוואונדערט געווארען, קומענדיג אויפ'ן ארט, צו זעהן איבער'ן קלויז א גרויסע שילד „מאדערנע האנדעלס שול", עס זאל זיך נישט ווארפען אין די אויגען, אז דאס איז עפעס א יודישע זאך.

איך האב געוואלט אריינגעהן אהער אנקוקען. איך האב געקלונגען, געקלאפט —קיינער עפענט נישט. איך האב פערלארען מיין געדולד און געוואלט שוין אוועקגעהן. ערשט פון אנטקעגען איבער דער גאס האט זיך בעוויזען א יונגע פרויענצימער מיט א קינד אויפ'ן האנט, און פרעגט מיך אין פראנצויזיש, וואס איך דארף.

— גארנישט—זאג איך אין פראנצויזיש— איך וויל זעהען די קלויז.

פרעגט זי מיך, צי איך בין א „זשויף" (א יוד)? ערשט דאן ערקלערט זי מיר, אז זי איז טאקע א היטערקע פון געוועזענעם קלויז; אבער איצט איז דאס שוין מעהר נישט קיין קלויז, ווייל מען עפענט עס קיינמאל נישט.

— קומט מען דען קיינמאל נישט דאווענען א הער? צום ביישפיל היינט (עס איז גראד געווען שבת) איז דא נישט געווען קיין מנין?

דערציילט זי מיר, אז דאווענען האט מען דא איבערהויפט קיינמאל נישט געדאווענט פאר די לעצטע יאהרען. עס וואוינען דא אין טרוא ביז פערציג יודישע פאמיליעס נאר מען איז שוין נישט מעהר פרום. די קלויז פלעגט מען נאר עפענען, אז עס פלעגט זיך מאכען א יודישע חתונה, קומט דאס שוין אויך איצט כמעט נישט פאר מעהר.

— פארוואס?—פרעג איך איהר — דא בלייבען דען אלע אלטע בחורים און אלטע מוידען צווישען די יודען?

זאגט זי מיר: ניין, מען האט חתונה מיט קריסטען און מיט קריסטינס, און מען דארף נישט די קלויז...

— קענט איהר מיר עפעס געבען אנדרעס פון א געבילדעטען, א געלערנטען יודען, ביי וועמען איך זאל זיך מיר קענען עפעס נאכפרעגען וועגען דעם יודישען לעבען אין דעם לעצטען דור.

רופט זי מיר אן א יודען מיט'ן נאמען לעווי, ער איז אגב דער גבאי פון קלויז, ער האט א גרויסע קראם אין דער הויפט-גאס.

— איהר וועט שוין זעהן א קראם מיט א שילד אן א נאמען. „דא—זאגט זי—אין טרוא האבען אלע געשעפטען א שילד מיט דעם נאמען פון דעם אייגענטימער. בלויז די יודישע שילדען זענען אהן נעמען. זיי הייסען כמעט אלע אדער קאהען אדער לעווי. שעמען זיי זיך, שרייבען זיי גאר קיין נאמען נישט. אבער מען פערשטעהט שוין אליין: ווי־באלד, אז א שילד איז אהן א נאמען, איז עס מסתמא אדער א קאהען אדער א לעווי אדער א ווייל...

רש"י'ס תלמידים האבען זיך פערשפרייט נאך זיין טויט איבער'ן גאנצען צפון פון פראנקרייך און האבען פערפלאנצט אין פרישע ערטער די תורה פון

(ווייטער זעה 7-טע זייט).

לאָדז
29 נאָוועמבער 1927

דאָס לאָדזער לעבען

לאָדז
29 נאָוועמבער 1927

29 דינסטאָג ה כסלו תרפ"ח	נאָוועמבער זון־אויפגאַנג 7.13 זון־אונטערגאַנג 3.32 לענג פון טאָג 10.11

אַגראָיסע פאַבריקס־שׂרפה

אַרויסגעראַטעוועט עטליכע דרייסיג אַרבייטער פון די פלאַמען.

נעכטען אַרום האַלב 7 אין אָוונט איז אויף קילינסקי 102 אויסגעבראָכען אַ מורא'דיגע שׂרפה, וועלכע האָט בעדראָהט דאָס לעבען פון עטליכע דרייסיג אַרבייטער, נאָר אַ דאַנק דער ענערגישער אַקציע פון די פייערלעשער איז געלונגען אויסצומיידען אַ שווערע קאַטאַסטראָפע. דאָך איז אינגאַנצען אָפּגעברענט געוואָרען די שפּינערײ פון פרנס א. ל. פּליוואַצקי.

אונזער מיטאַרבייטער האָט אויפ'ן אָרט פון דער שׂרפה זיך דערוואוסט פאָלגענדע פּרטים: דער פאַבריקס־בנין אויף קילינסקי 102 געהער צו דער פירמע טוביה ביאַלער. דאָרט געפינט זיך די שפּינערײ פון א. ל. פּליוואַצקי, וועלכע גרעניצט זיך פון איין זייט מיט דער שפּיצען־און־באַנד־פאַבריק פון ביאַלער און זאָקען־פאַבריק פון פרענקעל און זשולטקאָווסקי פון דער צווייטער זייט מיט דער פאַבריק פון מאָזאָ און וואפסי, יוליוש 19 און פון דער דריטער זייט מיט דעם וואוין־הויז אויף נאָווראָט 44, אַרום 7 אַ זייגער איז אַן אַרבייטער אַרויף אויף אַ לייטער, כדי צו שמירען מיט אייל די דינאַמאָ־מאַשין, פּלוצלינג איז פון דער דינאַמאָ אַרויס אַ פונק, וועלכע האָט באַלד אָנגעצונדען אַ באַלען מיט רויה־בוימוואָל און אויך די לייטער, אויף וועלכער דער אַרבייטער איז געשטאַנען, דער אַרבייטער האָט געמיינט, אַז איהם וועט געלונגען דאָס פייער אַליין איינצולעשען און האָט אַרויפגעוואָרפען אַ נאַסע שמאַטע אויף דעם ברענענדען מאַטעריאַל. דער אַרבייטער האָט אָבער געהאַט אַ טעות, אַנשטאָט איינצולעשען דאָס פייער, האָבען זיך אויף איהם אָנגעצונדען די מלבושים און תּיכּף איז ער פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ לעבעדיגען פאַקעל. ער האָט געמאַכט אַ גֶעוואַלד, ס'זענען אָפּגעשטעלט געוואָרען די מאַשינען און די עטליכע און דרייסיג אַרבייטער, וואָס האָבען זיך געפונען אין דער פאַבריק, זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען, האָבען גענומען ראַטעווען דעם ברענענדען. דאָס האָט זיך זיי איינגעגעבען און ער איז אָפּגעקומען בלויז מיט לייכטע וואונדען.

דאָס פייער האָט דערוויילט אַרומגענומען דעם גאַנצען פאַבריקס־זאַל און איידער די אַרבייטער האָבען זיך אַרומגעזעהען, האָבען זיי בעמערקט, אַז די אַרויסגאַנגס־טיר שטעהט שוין אין פלאַמען. מ'האָט דעריבער אויפגעריסען די הינטער־טיר און אַלע אַרבייטער האָבען זיך געראַטעוועט דורך דער דערמאָהנטער טיר, וואָס פיהרט אַרויס אויף יוליוס גאַס.

אין דער צייט זענען אַלאַרמירט געוואָרען די פייערלעשער און פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, אין עטליכע מינוט אַרום זענען אויפ'ן אָרט אָנגעקומען 10 אָפּטיילונגען, וועלכע האָבען זיך קודם־כל בענומען צו לאָקאַליזירען דאָס פייער און נישט דערלאָזען, אַז ס'זאָלען זיך אָנצינדען די בעדראָהטע פאַבריקען און בנינים, וועלכע זענען פריהער אויסגערעכנט געוואָרען, דאָס האָט זיך געלונגען איינגעגעבען און נאָך אַנדערט האַלבען שעה שווערע אַרבייט זענען די אַלע בנינים געווען אויסער יעדער געפאַהר. אויפ'ן אָרט פון דער שׂרפה זענען געווען די פייערלעשער־קאָמענדאַנטען: גראָהמאַן און שייבלער, וועלכע האָבען פערזענליך אָנגעפיהרט מיט דער רעטונגס־אַקציע.

עס זענען אויך געווען פאָרשטעהער פון דער מאַכט: קאָמענדאַנט ניעדזשעלסקי, קאָמיסאַר ווייער און אַנדערע, ס'זענען אויך געווען גרויסע אָפּטיילונגען פון רייטער־ און פוס־פּאָליציי, וועלכע האָט געהיטען די אָרדנונג.

ס'זענען פערברענט געוואָרען די מאַשינען פון דער שפּינערײ און אַ גרויסע צאָהל רויה־מאַטעריאַלען, וועלכע האָבען געהערט צו אַ. ל. פּליוואַצקי. דער שאָדען ווערט אָפּגעשאַצט אויף 100 טויזענד זלאָטיס. די שפּינערײ איז געווען פערזיכערט אויף אַן ערך 50 טויזענד זלאָטיס.

נייע שטאָט־פערוואַלטונג נעכטען איבערגענומען די מאַכט.

איינגעטיילט די טעקעס פאַר די לאַווניקעס.

(ס) נעכטען 12 אַ זייגער בייטאָג איז אין קאַבינעט פון דעם וויצע־פּרעזידענט וואָיעוואָדזקי פאָרגעקומען דער אַקט פון איבערגעבען די מאַגיסטראַט־אַגענדעס דעם נייעם שטאָט־פּרעזידיום.

נאָך אַ לענגערער קאָנפערענץ, וואָס איז פאָרגעקומען צווישען דעם אָפּטרעטענדען פּרעזידענט אינזש. וואָיעוואָדזקי מיט'ן פּרעזידענט זשעמיענצקי און די וויצע־פּרעזידענטען ראַפּאַלסקי און ד"ר ווילינסקי איז אונטערגעשריבען געוואָרען אַ'ענטשפּרעכענדער פּראָטאָקאָל. דער פּראָטאָקאָל איז אונטערגעשריבען געוואָרען דורך אינזש. וואָיעוואָדזקי, פּרעזידענט זשעמיענצקי און דעם דירעקטאָר פון שטאָט־פערוואַלטונג י. זאַלעווסקי.

היינט 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג וועט דאָס אַלטע מאַגיסטראַט־פּרעזידיום זיך געזעגענען מיט די העכערע בעאַמטע פון מאַגיסטראַט און גלייכצייטיג וועט בעגריסט ווערען דער נייער פּרעזידענט. 12 אַ זייגער בייטאָג קומט פאָר די ערשטע זיצונג פון מאַגיסטראַט, אויף דער דאָזיגער זיצונג וועלען די לאַווניקעס בעקומען צוגעטיילט זייערע אָפּטיילונגען הוץ דעם וועלען ערלעדיגט ווערען פערשידענע אַנדערע ענינים.

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך איז שוין ענטגילטיג פעסטגעשטעלט געוואָרען די פערטיילונג פון די טעקעס פאַר די נייגעוועהלטע לאַווניקעס. די בילדונג־ און קולטור־אָפּטיילונג וועט איבערנעהמען ד"ר קאָפּטשינסקי; די אָפּטיילונג פאַר סאָציאַלע הילף און געזעלשאַפטליכע שוץ — לאַווניק פּורטאַל; בוי־אָפּטיילונג — לאַווניק איזדעבסקי; געזונדהייטס־אָפּטיילונג — לאַווניק ד"ר מאַרגאָליס; שטייער־אָפּטיילונג — לאַווניק קוק;ווירטשאַפטליכע אָפּטיילונג — ל. אַדאַמסקי; פּאָליצייאיש־מיליטערישע ביוראָ און מעטריקאַציע — לאַווניק האַראַש און האַנדעלס־אָפּטיילונג — לאַווניק אַל. יאַעל.

פּרעזידענט זשעמיענצקי וועט איבערנעהמען די סטאַטיסטישע אָפּטיילונג און דעם ציווילשטאַנד־אַמט, וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי — די קאָנצעסיאָנירטע אונטערנעהמונגען און וויצע־פּרעזידענט ד"ר ווילינסקי — פינאַנסען.

וואָס איז פאָרגעקומען מיט לוציאַן שעראַצקי אויף דער קאָנטראָל־פערזאַמלונג.

תשובה פון שטאַב־שעף פון ד. א. ק. 4.

אויף דעם בריף פון לוציאַן שיעראַדזקי, וועלכען מיר האָבען געבראַכט פון „ראָזוואָי" אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג, האָט דער שעף פון שטאַב ד. אָ. ק. 4 פערעפענטליכט אין נעכטיגען „ראָזוואָי" פאָלגענדע תשובה:

„דער בריף פון לוציאַן שיעראַדזקי ענטהאַלט בעוואוסטזיניג טענדענציעזע און אין גרונד פאַלשע אינפאָרמאַציעס. סיי וועגען דעם פאַל בעת דער קאָנטראָל־פערזאַמלונג, סיי וועגען דעם גאַנג פונ'ם גאַנצען ענין שפּעטער.

אויפ'ן גרונד פון פּראָטאָקאָלירטע עדות־זאָגען, צווישען וועלכע עס געפינט זיך אויך דאָס עדות־זאָגען פון ה' קרישטאָף וויעסיעלאָווסקי, אַ בעאַמטער פון מאַגיסטראַט, און דעם פּאָליציאַנט יוזעף כאַידאַש, איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז ה' שיעראַדזקי איז געווען פאַראויס אינפאָרמירט, אַז אויפ'ן גרונד פון § 611 אויספיהר־פאָראָרדנונג צום געזעץ וועגען אַלגעמיינער מיליטער־דינסט, איז מיט'ן מאָמענט פון קאָנטראָל־פערזאַמלונג איז אונטערוואָרפען מיליטערישע דיסציפּלינאַר־פאָרשריפטען". נישט קוקענדיג דערויף האָט ער זיך געהאַלטען בנוגע דעם פיהרענדען די קאָנטראָל־פערזאַמלונג פּאָדפּולקאָווניק קאָזובסקי אויף אַ נישט דערלויבטען אונדיסציפּלינירטען, גראָבען אופן, דאָס האָט בעוואויגען דעם פּאָדפּולקאָווניק קאָזובסקי אויסצונוצען זיין רעכט און בעשטראָפען שיעראַדזקי'ן אויף 14 טעג אַרעסט. די שטראָף, לויט'ן אַרטיקעל 619 פון דערזעלבער פאָראָרדנונג, דאַרף באַלד אויסגעפיהרט ווערען אַזוי, אַז צוליב דעם איז דער בעשטראָפטער באַלד אַרעסטירט און בעזעצט געוואָרען אין מיליטער־אַרעסט.

נישט אמת איז, אַז שיעראַדזקי האָט אין אַרעסט נישט בעקומען קיין עסען; אויפ'ן גרונד פון דעם פּראָטאָקאָלירטען עדות־זאָגען פון סערזשאַנט טעאָפיל לעשטשינסקי איז פעסטגעשטעלט, אַז שיעראַדזקי האָט זיך אָבגעזאָגט אָנצונעהמען דאָס עסען, ווייל ער האָט, וואַהרשיינליך אַזוי אַרום געוואָלט פּראָטעסטירען געגען פערהאַלטען איהם אין אַרעסט.

וואָס איז שייך דעם פאָרוואורף, אַז שיעראַדזקי האָט געמוזט ליידען אין אַרעסט פערשידענע אונבעקוועמליכקייטען, איז כדאי פעסטצושטעלען, אַז די שטראָף איז אויסגעפיהרט געוואָרען לויט די דיסציפּלינאַרע מיליטער־פאָרשריפטען.

וואָס שייך דער אָנקלאַגע, מיט וועלכער ה' שיעראַדזקי האָט זיך געווענדעט צו מיר, שטעל איך פעסט, אַז איך האָב פאָרגעלעגט די אָנקלאַגע צו געבען שריפטליך, כדי צו געבען די מעגליכקייט דער מיליטער־מאַכט צו פיהרען אויספאָרשונגען און גלייכצייטיג האָב איך ערקלערט, אַז פּאָדפּולקאָווניק קאָזובסקי האָט געהאַט דאָס רעכט, לויט'ן אַרט. 618 פון דעם אויבענדערמאָנטען אוסטאַוו, אָנצעווענדען די אַרעסט־שטראָף.

געגען אויטאָר פון דעם אַרטיקעל פערפיהרט דער ד. א. ק. 4 אַ געריכטס־פּראָצעס.

שעף פון שטאַב
קאָזלאָווסקי
(פּאָדפּולק. פון גענעראַל־שטאַב).

רעגיסטראַציע

פון יאָהרגאַנג 1907;

די מיליטעריש־פּאָליצייאישע ביוראָ ביים מאַגיסטראַט טיילט מיט, אַז אַלע יונגע־לייט פון יאָהרגאַנג 1907 דאַרפען איצט פערזענליך זיך רעגיסטרירען אין לאָקאַל פון מיליטעריש־פּאָליצייאישען ביוראָ (טראַוגוטאַ 10) פון 8 פריה ביז 3 נאָכמיטאָג, שבת פון 8 פריה ביז האַלב 2 בייטאָג.

היינט, דינסטאָג, די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5. פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נעמען פון J ביז P. מאָרגען, מיטוואָך — פון R ביז Z.

„פּראַצאַ".

געז. צו פערשפּרייטען פאַך־בילדונג צווישען יוד. פרויען.

די געזעלשאַפט צו פערשפּרייטען פאַך בילדונג צווישען יודישע פרויען „פּראַצאַ" לאָדז, (וואָלטשאַנסקאַ 21) האָט בעשלאָסען צו הילף צו קומען די פרויען, וועלכע ווילען ערלערנען אַ פאַך, כדי זעלבסטשטענדיג צו קענען פערדינען אויף חיונה. די געזעלשאַפט האָט בעשלאָסען צו עפענען אַ חוץ דעם קורס פון שניידערײ, אויך קורסען פון קינדער קאָנפעקציע, וויסען און קאָלירטען האַפט, פּילעי־צייכנען און רעליעף־מאַלערײ, הוטען־פּוצערײ, וועש־נייען און צושניידען. גרופּען מעדלעך, וועלכע האָבען געענדיגט אַ מיטעל, אָדער פאָלקס־שולע און ווילען ערלערנען אַ פאַך. אַ חוץ די שוין עקזיסטירענדע קורסען, קענען זיך מעלדען און שאַפען אַ גרופּע צו ערלערנען, וואָס פאַר אַ פאַך זיי ווינשען.

ווי מיר זעהען ענטוויקעלט די געזעלשאַפט „פּראַצאַ" אַ זעהר אינטענסיווע אַרבייט. עס בלייבט זיי נאָר צו ווינשען ערפאָלג אין זייער נוצליכער אַרבייט.

זשורנאַליסטען־קלוב

ביים שטאָט־ראַט.

(—) נעכטען איז אַ דעלעגאַציע פון זשורנאַליסטען־קלוב ביים שטאָט־ראַט אין די פערזאָנען פון: ראַוויטש, מ. „סאָקאָלאָווסקי און י. ראָזענבערג געווען ביים נייעם פּרעזעס פון שטאָט־ראַט, כדי איהם פאָרצושטעלען די פערלאַנגען פון קלוב.

די דעלעגאַציע האָט בעריהרט אַ רייהע פראַגען, וואָס שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעשטעטיגונג פון קלוב רעגולאַמין און מיט דער אַרבייט פון די קלוב־מיטגלידער אין שטאָט־ראַט.

דער פּרעזעס האַלצגרעבער האָט צוגעזאָגט, אַז באַלד אויף דער ערשטער זיצונג פון פּרעזידיום פון שטאָט־ראַט וועט דער ענין אונבעדינגט ערלעדיגט ווערען, דער פּרעזעס האָט אויך בעטאָנט, אַז ער האַלט די פּרעסע פאַר דער פאָרטזעצונג פון שטאָט־ראַט און פאַר'ן וויכטיגסטען פאַקטאָר פון רעגולירען דאָס שטאָטישען לעבען ער וועט זיך דעריבער בעמיהען צו געבען די מעגליכקייט פון גוטע און בעקוועמע אַרבייטס־בעדינגונגען פאַר דער פּרעסע.

די דעלעגאַציע איז דאַן אַוועק צום דירעקטאָר פון שטאָט־ראַט רונדאַ, מיט וועלכען די אויבענדערמאָהנטע ענינים זענען אַרומגערעדט געוואָרען. אויך דירעקטאָר רונדאַ האָט צוגעזאָגט דעם ענין ווי אַמשנעלסטען צו אונטערשטיצען און אין די נאָהנטסטע טעג איהם צו ערלעדיגען.

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(§) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: וואַיטיצקי (נאַפּיורקאָווסקאַ 27), וו. דאַניעלעצקי (פּיעטרקאָווער 127), פּ. איליניצקי און צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37), ליינוועבער (פריהייטס־פּלאַץ 2), י. האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1), קאַהאַנע (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80).

פון „אררט".

די „מוזינקע אויסגעגעבען".

„די מוזינקע אויסגעגעבען" אין „אררט" פייערט טריאומפען.

די שענסטע געזעלשאַפט פון לאָדז, סיי יודען סיי קריסטען בעזוכען די פאָרשטעלונגען, און בעוואונדערען איטליכען נומער בעזונדער.

שוין לאַנג־לאַנג האָט אַ טעאַטער אין לאָדז נישט געהאַט אַזאַ מאָראַלישען ערפאָלג, ווי דער „אררט" און דער ערפאָלג איז באמת אַ פאַרדינטער.

אַזאַ לוטערקייט, אַזאַ ציכטיגקייט, אַזוי פיל לעבעדיגע פאָלקסטימליכקייט, ווי דער „אררט" פערמאָגט — איז צו זוכען.

מיט דער „מוזינקע" האָט דאָס גלענצענדע טעאַטער'ל אַרײנגעטראָפען אין פּינטעל, און ווען דער „אררט" זאָל ווייטער אַזוי וואַקסען — וועט מען אי"ה זיין אויפ'ן אמת'ן באַרג אררט פון דער יונגער יודישער טעאַטער־קונסט.

היינט ווערט געשפּילט „די מוזינקע אויסגעגעבען".

2 קאָנצערטען אין פילהאַרמאָניע

מיטוואָך אין אָוונט טרעט אויף צום ערשטען מאָל אין לאָדז דער בעריהמטער באַגענוויזער־באַלעט פון וויע, וואָס וועט אויספיהרען אַ רייהע קלאַסישע טענץ.

דאָנערשטאָג טרעט־אויף נאָך אַ לענגערער הפסקה די גענילע יודישע פידלערין עריקאַ מאָריני, וואָס האָט זיך שטאַרק בעליבט געמאַכט אין אונזער שטאָדט מיט איהרע קאָנצערטען אין די פערגאַנגענע יאָהרען.

Dr. Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערען, נאָז, האַלז, און לונגען־קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9, טעלעפאָן 31-17.
אָפּרעכטשונדען פון 12—2 און פון 5—7.
[illegible] אויך אין לעקשטשיצע [illegible]
פון 10—11 און נ.מ. פון 3—4.

קאָנפערענץ פון די סוחרים ארגאַניזאַציעס.

געשאַפען א הויפט-ראַט.

לאָדזער פעראיינען ארויסגעטראַטען פון הויפט-ראַט. — איבעריגע געבען דעם פרעזידיום פון הויפט-ראַט א דעזידיראַט צוזוטרעטען צום מינדערהייטס-בלאָק.

(טעלע׳ פון דער צענטראַל וויט)

אויף דער קאָנפערענץ, וועלכע איז פאָרגעקומען מאָנטאָג זענען אַנוועזענד-געוועזען עטליכע און פופציג דעלעגאַטען, צווישען זיי 6 פון לאָדז. פון צענטראַלען סוחרים-און פאַבריקאַנטען-פעראיין (פּיעטריק. 10) די ה"ה י. אייזנער און גאָרדאָן, פון סוחרים-פעראיין (פּיעטריקאָווער 73), אדוו. היימאַן און י. הערץ און פון סוחרים-פעראיין (פאָלודניאָווא 15), פרעזעס ב. רוס און מ. ביאַלער.

בעת די וכוחים האָבען זיך געבילדעט צוויי גרופּען: איינע מיט די גאַליציאַנער דעלעגאַטען פון לעמבערגער און קראָקאָווער קאַנטען בראש זענען געשטאַנען אויפ׳ן שטאַנדפּונקט, אַז איצט איז נישט דער פּאַסענדער מאָמענט אויף צו שאַפען דעם הויפט-ראַט און האָבען פאָרגעשלאָגען אָפּצולעגען זיין שאַפונג אויף 3 חדשים ד. ה. אויף נאָך די וואַהלען. די אַנדערע גרופּע, צווישען זיי אויך די לאָדזער זענען געווען פאַר אַ באַלדיגען שאַפען פונ׳ם הויפט-ראַט.

נאָך לאַנגע און הייסע וכוחים, איז די פראַגע אָפּגעשטימט געוואָרען און ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען באַלד צו שאַפען דעם הויפט-ראַט, און מ׳איז צוגעטראָטען צו בעשטעטיגען דעם סטאַטוט, וואָס איז אויסגעאַרבייט געוואָרען דורך דער וואַרשאָווער צענטראַלע. דאַן האָבען 10 גאַליציאַנער דעלעגאַטען אָפּגעגעבען אַנ׳ערקלערונג, אַז זיי קענען נישט אַנטיילנעהמען אין די ווייטערדיגע בעראַטונגען און האָבען פערלאָזט די זיצונג.

נאָכדעם האָט זיך קאָנסטיטואירט דער הויפט-ראַט אָהן די גאַליציאַנער. מצד׳ן לאָדזער סוחרטום איז אין ראַט געוועהלט געוואָרען ד"ר זאַקס, מצד ווילנאָ — זיידענשנור, פון וואַרשאָ — סענאַט. טרוסקער, ווישליצקי, זיידענמאַן א. אַנד. די פערטרעטער פון די לאָדזער פעראיינען (פּעטריקאָווער 10 און פּאָלודניאָווא 15) האָבען דאַן אָפּגעגעבען אַנ׳ערקלערונג, אַז אַלס פערטרעטער פון קלייגעם און מיטעלען סוחרטום וועלען זיי דערווייל נישט אַנטיילנעמען אין די ארבייטען פון הויפט-ראַט און האָבען פערלאָזט די קאָנפערענץ.

נאָכדעם האָט דער ניי-געוועהלטער אויבער-ראַט אָבגעהאַלטען זיין ערשטע זיצונג. דער ווילנער דעלעגאַט ה׳ זיידשנור האָט אויף דער זיצונג אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג בנוגע די וואַהלען. אין זיין פאָרשלאַג ווערט געזאָגט: נעהמענדיג אין אַכט די שווערע לאַגע פונ׳ם יודישען סוחר׳טום און, אַז ביי דער יודישער מינדערהייט איז אָבגענומען געוואָרען די מעגליכקייט פון האָבען אַנ׳ענטשפּרעכענדע רעפּרעזענטאַנץ, אַז די סוחרים אָהן אַ וואַהל-בלאָק קענען נישט בעקומען קיין אייגענע רעפּרעזענטאַנץ, וועלכע איז איהר נויטיג, כדי צו קענען פערטיידיגען איהרע אינטערעסען; אַז אַ יודישער וואַהל-בלאָק קען דעם סוחרטום נישט גאַראַנטירען קיין מאַנדאַטען בעשליסט דער הויפּט-ראַט אַריינצוטרעטען אין יודישען בלאָק און צוצוטרעטען צום אַלגעמיינעם מינדערהייטס-בלאָק.

דער פאָרשלאַג איז אָהן דיסקוסיעס איבערגעגאַנגען געוואָרען אַלס דעזידעראַט צום פרעזידיום.

א פּראַצעס וועגען א... גאַנז.

(§) דאָס קרייז-געריכט האָט נעכטען בעהאַנדעלט אַ זעהר כאַראַקטעריסטישען פּראָצעס, וועלכער האָט געזאָלט פעסטשטעלען צו עס איז ערלויבט צו רעקווירירען ערנעהרונגס-פּראָדוקטען!

דעם 30. מערץ 1926 האָט ראַטמאַן האָלענדערסקי אַריינגעטראָגען אין שטאָט-ראַט אַנ׳אינטערפּעלאַציע וועגען אַ סקאַנדאַלעזער ליציטאַציע, וואָס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען ביי אַ געוויסען שלמה פערלמוטער (ריבנאַ 22) ביי וועמען די סעקוועסטראַטאָאַרען פון שטייער-אַמט ביים מאַגיסטראַט האָבען אַרויפגעלעגט אַנ׳אַרעסט אויף אַ שאַנק און אויף אַ לעבעדיגער גאַנז.

אויף דער שאַנק האָבען זיך נישט געפונען קיין בעלנים די גאַנז אָבער האָט מען אויס ליציטירט פאַר 6 זלאָטעס.

ראַטמאַן האָלענדערסקי האָט געפרעגט ביים לאַוניק פון שטייער-אָפּטיילונג ה׳ קולאָמאָוויטש צו קען מען אַ גאַנז פערעכענען אַלס אַ לוקסוס-אַרטיקעל, ווייל לויט די געזעצליכע פאָרשריפטען קאָן מען נישט אַרויפלעגען קיין סעקוועסטער אויף ערנעהרונגס - אַרטיקלען, וועלכע קענען אפילו זיין רעזערוו אויף אַ חודש צייט.

לאַוניק קולאָמאָוויטש האָט געענטפערט אַז די גאַנז האָט אין דעם פאַל ווירקליך נישט געקענט סעקוועסטרירט ווערען און אַז ער וועט פערפיהרען אַנ׳אויספאָרשונג וועגען דעם ענין.

אין געריכט אַריין איז דער ענין געקומען גאָר פון דער צווייטער זייט: די סעקוועסטראַטאָרען ניעמיעץ און קולטשינסקי זענען בעת דער ליציטאַציע בעליידיגט געוואָרען פון דער פרוי פערלמוטער, וועלכע זאָל זיך דעמאָלס האָבען אויסגעדריקט, אַז אַלע מאַגיסטראַט-סעקוועסטראַטאָרען זענען גנבים.

דער מאַגיסטראַט האָט איינגעקלאָגט חיה פערלמוטער פאַר בעליידיגען מאַגיסטראַט-בעאַמטע בעת זיי האָבען ערפילט זייערע דינסט-פליכטען.

דאָס געריכט האָט די בעשולדיגטע אַנערקענט פאַר נישט שולדיג און זי בעפרייט.

כוליגאַנעס בלוטיג צושלאָגען א יודישען שוסטער

זונטאָג אין אָוונד זענען 2 כוליגאַנעס בעפאַלען אויף וואָלטשאַנסקאַ 148 דעם יודישען שוסטער יעקב שעפס און איהם שווער פערוואונדעט. די פּאָגאָטאָוויע האָט אין אַ האָפּנונגסלאָזען-צושטאַנד איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל, אויף דרעוונאָווסקאַ גאַס. מיר דערוויסען זיך וועגען דעם אָנפאַל פאָלגענדע פּרטים:

ביי דעם דערמאָנטען שוסטער שעפס האָט זייט אַ לענגערער צייט געאַרבייט דער שוסטער-געזעלען יוזעף קרישינסקי, צוליב דעם, וואָס קרישינסקי האָט אָפט גע׳שכור׳ט און בכלל געווען אַנ׳אוואַנטורניק האָט שעפס זיין געזעלען פערגאַנגענעם פרייטאָג געקינדיגט פון דער אַרבייט. זונטאָג אין אָוונד איז קרישינסקי צוזאַמען מיט זיינס אַ חבר דעם קיילער יונג ראָבערט רעשקע געקומען צו שעפס׳ן אָפּנעהמען די רעשט שכירות אַ סומע פון 18 זלאָטיס. שעפס׳ן האָט קרישינסקי געגעבען די פערלאַנגטע סומען.

קרישינסקי איז אָבער אַלץ נישט אַרויסגעגאַנגען פון שעפס׳עס שטוב און זיך געטשעפּעט צו דעם נייעם יודישען שוסטער-געזעלען, וועלכער איז געזעסען אין דעמזעלבען צימער און געאַרבייט. נאָך אַ קורצען איבערווערטלען זיך זענען ביידע שקצים בעפאַלען דעם געזעלען און איהם אָנגעהויבען שטאַרק שלאָגען. פאַר איהם האָט זיך אָנגענומען דער שוסטער שעפס. קרישינסקי האָט געכאַפּט אַ האַמער און דערמיט דערלאַנגט שעפס׳ן איבער׳ן קאָפּ. שעפס איז אַ פערבלוטיגטער געפאַלען אויף דר׳ערד. דאַן איז אונטערגעקומען רעשקע און אַריינגעזעצט שעפס׳ן אַ קיילער-מעסער אין בויך אַריין.

ס׳איז געוואָרען אַ גרויסער טומעל און ביז די פּאָליציי איז אָנגעקומען זענען די אָנפאַלער ענטלאָפען און ביז איצט האָט מען זיי נישט געכאַפּט.

דעם שווער - פערוואונדעטען שעפס האָט די פּאָגאָוויע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ-גאַס.

די שול-אַקציע אין לאָדז.

די צענטראַלע יודישע שול-אָרגאַניזאַציע האָט פּראָקלאַמירט, אַ גרויסע קאָמפּאַניע פאַר דעם יודיש-וועלטליכען שול-וועזען ביי אונז אין לאַנד.

אונטער דער אָנפיהרונג פון דער צענטראַלער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע, געפינען זיך 208 שול-אַנשטאַלטען אין וועלכע עס לערנען זיך 25,000 קינדער. די אַקציע ווערט געפיהרט אונטער דעם לאָזונג 100,000 פריינד פאַר דעם יודיש וועלטליכען שול-וועזען, 500,000 גילדען פּריווילעגיען שטייער פאַר דער יודישער שול!

בכדי די שול-אַקציע, פּאָפּולער צו מאַכען צווישען די ברייטע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאָדז, וועלען איינגעאָרדענט ווערען אַקאַדעמיעס, פאָרלעזונגען און פערזאַמלונגען, די אַקציע וועט געעפענט ווערען מיט אַ פייערליכע אַקאַדעמיע אין פילהאַרמאָניע.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פאָלקס-פּאַרטיי.

אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג דער לאָדזער פאָלקס-פּאַרטיי האָט באַלבאַריסקי גערעדט וועגען פערשטאָרבענעם ה. ד. נאַמבערג, און פאַרגעלעגט אויפצוהענגען אין זאַל פון פאָלקס-קלוב ה. ד. נאַמבערג׳ס פּאָרטרעט און אַנצורופען די פּרעבעל-שולע אויף נאַמבערג׳ס נאָמען. ראַטמ. אדוו. ווייצמאַן, רעפערירט וועגען זיין טאַקטיק אין שטאָט-ראַט. נאָך דער דיסקוסיע אין וועלכער עס בעטייליגען זיך די ה"ה טילע און גרינשפּאַן, און וועלכע בעריהרען די פראַגע פון אַ בוי-קאָאָפּעראַטיוו פאַר ביליגע דירות, רעדט נאָך ה׳ באַלבאַריסקי וועגען די פאָרשטעהענדע סיים-וואַהלען. צום סוף ווערט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע אין וועלכען עס ווערט אויסגעדריקט אַנערקענונג דעם ראַטמ. אדוו. ווייצמאַן.

מעלדונג.

פון „החלוץ המרכזי" אין לאָדז.

חברים-ות פון „החלוץ המרכזי" אין לאָדז ווערען אויפגעפאָדערט צו קומען היינט דינסטאָג 8,30 אויף דער שיחת-חברים מיט דער בעטייליגונג פון חברה בת עמי פון א"י. 692

טעלעגראַמען.

א מבול אין אלזשיר און אויף טאַאיטי-אינזעל.

א פירטעל מיליאָן מענשען אָהן אַ דאַך איבער׳ן קאָפּ. — 300 מענשען דערטרונקען, פיל טויזענט מאַן גערעטעט. — איבער 500 קוו. מייל באַדען אונטער׳ן וואַסער.

פּאַריז, 28 (ספּ. טעל.) דאָ זענען דערהאַלטען געוואָרען ידיעות וועגען אַ געוואַלדיגער פערפלייצונגס-קאַטאַסטראָפע אין אַלזשיר. די ביז-איצטיגע צאָהל קרבנות איבערשטייגט שוין 300, צווישען זיי פיל אייראָפּעער. 250.000 מענשען זענען געבליבען אָהן אַ דאַך איבער׳ן קאָפּ. די טייכען אין די קרייזען אָרלעאַנוויל, אראַן, פּערעגאַ, זענען אַרויס פון די ברעגעס, אָראָפּגעריסען די בריקען, צושעדיגט די באַהן-ליניעס און האָבען פערניכטעט פיל הייזער.

פּאַריז, 28 (ספּ. טעל.) פון מאָסטאַגאַנעם טיילט מען מיט, אַז דער טייך האָט פערגאָסען דעם אונטערשטען טייל פון שטאָט, 28 פערזאָן זענען אומגעקומען. „זשורנאַל" טיילט מיט, אַז פיל ערטער אין טוניס זענען געטראָפען פון דער פערפלייצונג. אין דער שטאָט טוניס איז די קאָמוניקאַציע איבערגעריסען געווען 8 שעה.

פּאַריז, 28 (ספּ. טעל.) בעת דער פערפלייצונג אין מזרח-אַלזשיר זענען אומגעקומען 20 אייראָפּעער. ס׳וואָלטען אומגעקומען פיל טויזענד מענשען, ווען די דיזשורנע אינזשעניערען וואָלטען נישט אַלאַרמירט די שטאָט און געהאָלפען די איינוואוינער זיך צו ראַטעווען. דאָס וואַסער האָט פערגאָסען אַ גוואַלדיגען שטח, איבער 6 טויזענד קוביק מעטער מויער זענען צוריבען געוואָרען.

ניו-יאָרק, 28 (ספּ. טעל.) אויפ׳ן אינזעל טאַיטי איז אויסגעבראָכען אַ געוואַלדיגער שטורם און אַ פערפלייצונג פון פיל ערטער טיילט מען מיט וועגען מענשליכע קרבנות.

3000 מאַן האָבען פערלוירען דעם דאַך איבער׳ן קאָפּ. איבער 500 קוואַדראַט מייל זענען אונטער׳ן וואַסער, אין דער שטאָט ליאַב איז געפאַלען אַזאַ שטאַרקער רעגען אין פערלויף פון 24 שעה נאָכאַנאַנד, אַז די וואַסערן זענען געוועזען אויף 19 צאָל די הויך. די היזקות איז נאָך נישט מעגליך פעסטצושטעלען. זיי זענען אָבער קאָלאָסאַלע. די רעטונגס-אַקציע ווערט בעשווערט צוליב דעם הויכען וואַסער.

פאַר א נייער „פרעמדען"-גזרה.

וואַרשאָ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט), איניגיכען דאַרף ערשיינען אַ נייע פעראָרדנונג וועגען די פרעמדע, וואָס האָבען נישט קיין פּעסער. אויפ׳ן גרונד פון אַ פעראָרדנונג פונ׳ם מלוכה-פּרעזידענט וועלען די פרעמדע קענען אַריינקומען אין די וואָיעוואודזטוועס: לעמבערג, סטאַניסלאַוואָוו, טאַרנאָפּאָל, וואָהלין, פּאָלעסיע, נאָוואָגרודעק, ווילנאַ, ביאַליסטאָק נאָר מיט אַ פריהערדיגער ערלויבניש פון דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט פון דער 2. אינסטאַנץ אין די ענטשפּרעכענדע טעריטאָריעס. דאָס רעכט אַרויסצוגעבען אַזעלכע ערלויבנישען אויף אַריינפאָהר, וועט דורך אַ פעראָרדנונג פון אינערן-מיניסטער איבערגעגעבען ווערען דער ערשטער אינסטאַנץ.

אין די ערלויבנישען וועט זיין גענוי אָנגעוויזען דאָס אָרט און די צייט אויף ווען דאָס אויפענטהאַלט איז דערלויבט און זיי וועלען קענען צו יעדער צייט צוריקגעצויגען ווערען.

דעפּ. האַוזנער אין ירושלים.

ירושלים, 28 (יט"א) טעלעגראַפיש) דאָ איז אָנגעקומען דער פּוילישער האַנדעלס-דעלעגאַט דעפּ. האַוזנער, וועלכער האָט אין אַ געשפּרעך ערקלערט, אַז כדי צו פערלייכטערען די ווירטשאַפטליכע בעציהונגען צווישען פּוילען און ארץ-ישראל, וועט ער עפענען אין ארץ-ישראל אַנ׳אָפּטיילונג פון דער פּוילישער לאַנדס-ווירטשאַפטליכער באַנק.

נאָכ׳ן טויט פון ה. ד. נאַמבערג.

ווייטערע מיטגעפיהל-דעפּעשען.

וואַרשאָ, 28 (יט"א טעלעגראַפיש) דער וואַרשאָווער זשורנאַליסטען - און ליטעראַטען-פעראיין האָט, צום טויט פון ה. ד. נאַמבערג, בעקומען אַ מיטגעפיהל-דעפּעשע פון תל-אביב אונטערגעשריבען פון ח. נ. ביאַליק, אורי צבי גרינבערג, אנכי און יעווין.

פּאַלשע קלאַנגען וועגען אטענטאַט אויף שוואַרצבאַרד׳ן.

וויען, 28 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די ווינער און מינכענער פּאָליציי האָט בעקומען אַ ידיעה, אַז פּעטלורא׳ס אָפּיצירען גרייטען צו אַנ׳אַטענטאַט אויף שוואַרצבאַרד׳ן. די פּאָליציי האָט אָבער פעסטגעשטעלט, אַז די דאָזיגע קלאַנגען זענען אויסגערעכענט אויף שאַנטאַזש, כדי אויסצופּרעסען ביי יודען געלד.

עמיגראַציע - קאָנגרעס אין ארגענטינא.

בוענאָס איירעס, 28 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די געזעלשאַפט צו שטיצען די יודישע עמיגראַנטען האָט בעשלאָסען צוזאַמענצורופען אַנ׳עמיגראַציע-קאָנגרעס אין אַרגענטינאַ.

נייעס פאַר לאָדז! בעקאַנטמאַכונג. נייעס פאַר לאָדז!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דעם געעהרטען פובליקום, אַז דאָס פעראייניגטע קאָלעגיום פון

פאָטאָגראַפען-אַנגעשטעלטע

האָט ערעפענט אין לאָדז, קאָנסטאַנטינער 33 (פראָנט, 2-טער שטאָק) אַ ספּעציעלע ווערקשטעל פון פערגרעסערונגס-בילדער (פּאָרטרעטען).

אַנ׳אָריגינעל פּאָרטרעט, דאָפּעלט רעטושירט 35X45 צום פּרייז פון 8 זל. אַ שטיק. כדי צו בעקענען דאָס געעהרטע פובליקום מיט אונזער קינסטלערישער אַרבייט, מאַכען מיר אַ פּראָבע-פּאָרטרעט דיזעלבע גרויס צום פּרייז פון 3 זל. אַ שטיק. עס ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי אויפנאַהמען אין דער שטאָט, ווי אויך אַלע אַרבייטען, וואָס האָט אַ שייכות מיט דעם פאָטאָגראַפיע-פאַך.

אַכטעט נישט, וואָס די פּרייזען זענען שטוינענד ביליג, נור קומט און איבערצייגט אייך! דאָס אַטעליער איז אָפען טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

Kolegjum Pracowników Fotograficznych w Łodzi,

Konstantynowa 33, front, II piętro. 909

„מאמע, האב רחמנות אויף דיין קינד!“

מיט 27 יאהר צוריק האט א מוטער אונטערגעווארפען איהר טעכטעריל. — דאס מיידעל לעבט ביז איצט אלס קריסטין און יעצט זוכט דאס מיידעל איהר מוטער.

אין ווארשאווער ראבינאט איז נעכטען געקומען די 27-יעהריגע מאריאנא וויראביצקא און דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע:

ווען זי איז אלט געווען דריי טעג, האט זי די מוטער אריינגעגעבען אין קינדער-פשיטולעק „דז. יעזוס“. אין דריי מאנאטען ארום האט זי די מוטער ארויסגענומען פון „דז. יעזוס“ און איבערגעגעבען צום ערציהען אין דער קאלאניע „כניאסקא“, הינטער גריצע. דארט איז דאס מיידעל אבגעווען 8 יאהר צייט אונטער דער אויפזיכט פון א ספעציעלער ערציהערין, וועלכע האט בעקומען פון דעם מיידעל'ס מוטער א ספעציעלע פענסיע. נאך 8 יאהר אבער האט די מוטער אויפגעהערט צאהלען דער פרוי איהר פענסיע, און יענע, וועלענדיג פטור ווערען פון דעם מיידעל, האט זי אוועקגעגעבען דאס 8-יעהריגע קינד אלס דינסט צו א פויער.

פון דאן אן האט זיך פאר'ן מיידעל אנגעהויבען א לעבען פון צרות און פיין.

מיט בערך 6 יאהר צוריק האט זי זיך בעקענט מיט דעם קריסטליכען מאלער סטעפאן ל.

מיט צוויי מאנאטען צוריק האט דאס פארל בעשלאסען אפיציעל חתונה צו האבען און מאריאנא איז אוועק אין „דז. יעזוס“ ארויסנעהמען די מעטריקע. דארט האט זי זיך צו איהר גרויס פערוואונדערונג דערוואוסט, אז איהר מוטער איז געווען א יודיש קינד, און האט געהייסען רבקה וויסאביצקא.

פון דאן אן קאן דאס מיידעל נישט רוהען. זי האלט אין איין ארומזוכען איהר מוטער און טראכט דעם, וואס זי האט שוין אויסגענוצט אלע אנווייזונגען, וואס זי האט בעקומען אין „דז. יעזוס“, האט זי נאך אפילו די שפורען פון איהר מוטער נישט געפונען.

זי איז דעריבער געקומען אין ראבינאט און מיט טרעהרען אין די אויגען זיך געבעטען:

— העלפט מיר אויסזוכען מיין מוטער! איהר מעגט מיין מוטער פערזיכערען, אז אויב זי וועט וועלען, אז די וועלט זאל זיך נישט דערוויסען, אז זי האט ערגיץ א קינד, וועל איך עס איהר צוליב טון. עס איז מיר אלץ איינס, צי זי איז ארים, צי זי איז רייך, ווייל איך דארף נישט איהר געלד — איך דארף איהר מוטער-ליבע, איהר מוטערליך הארץ. איך וויל האבען א מאמע...

און מאריאנא וויראביצקא בעט איהר מוטער רבקה וויסאביצקא — וואו זי זאל נישט זיין, און וואס פאר א לאגע זי זאל זיך נישט געפינען — זאל זי לאזען פון זיך הערען, זאל זי געבען פון זיך א צייכען, זאל זי רחמנות האבען אויף איהר קינד, וואס גארט כאטש איין קוק צו טון אויף איהר מוטער...

מאריא וויסאביצקא וואוינט אין ווארשא ביים יוד יצחק ביענקעוויטש, טשערניאקאווסקא 142, וו. 28.

זאל עס די מוטער געדענקען!

מאריאנא האט גלייכצייטיג איבערגעבען דעם ראבינאט א ביטע וועגען העלפען איהר איבערגעהן צום יודענטום. ווי זי ערקלערט, האט דער קריסטליכער געליבטער גארנישט געגען דעם און ער וועט איהר קיין שטערונגען נישט מאכען.

יודישע בילדונגס-קאנפערענץ אין מאנטשעסטער.

לאנדאן, (יט"א) דער קאמיטעט פאר יודישער בילדונג אין ענגלאנד האט צונויפגערופען א יודישע בילדונגס-קאנפערענץ קיין מאנטשעסטער, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט 200 דעלעגאטען.

די קאנפערענץ איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון ה' אייכהאלץ, פראפ. בראדעצקי פון לידס האט געהאלטען א רעפעראט וועגען די פראבלעמען פון דער יודישער בילדונגס-טעטיגקייט. הרב ד"ר גאלאפ האט רעפערירט וועגען דער אויסבילדונג פון יודישע לעהרער. ד"ר קאהען האט רעפערירט וועגען דער יודישער פרויען-ערציהונג.

נאכדעם האט זיך די קאנפערענץ בעשעפטיגט מיט העברעאישע אויסגאבען פאר דער יוגענד און אנדערע ערציהונגס-פראגען.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאן 45-49
הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
נעמט אן פון 8—9.30, 12—2 און 7—8 אב.

„ארט“
ארטיסטישער רעווי און קאמער-טעאטער
אונטער דער לייטונג פון מ. בראדערזאן און ר. ראזענטאל
ווייסער זאל פון „מאנטיפעל“ זאמענהאף 43.
היינט ווידערהאלונג פון דער פרעמיערע!
היינט, דינסטאג, 9.15 א זייגער אין אווענד
2-טער גרויסער פראגראם
„די מיזינקע אויסגעגעבען“

I.
1) מלמד-טאנץ — פאלקס-מאטיוו.
2) אנ'עצה'לע — מ. בראדערזאן,
3) יאסעלע — מ. בראדערזאן.
4) גרינע פאפוגא — ז. סעגאלאוויטש.
5) לופט-פליהער — י. אבערזשאנעק.
6) מארש — מ. בראדערזאן.

II.
7) אין שענק — מ. קולבאק
8) „ארט“-טאנץ — מוזיק ה. קאן.
9) באלוט-באלעט — מ. בראדערזאן.
10) שנעפסעלעך — ב. קאוונער.
11) די מוזינקע אויסגעגעבען.
מוזיק. לייטער: הענעך קאן

אנהויב פונקט 9 אין אווענד.
בילעטען אין קאסע פון טעאטער פון 5 א זייגער אן, שבת — פון 1 נאכמ.

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראנקהייטען, ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6–7. אין דערהיים פון 3–5 נאכמ.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט“ אנטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.

יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט“.

ביים דערלאנגען א נ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט אריינגעגעבען. אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 29. נאוועמבער 1927.

6463. R. R. פון קאנסטאנטינער.

6464. א שט. לעזער נומער 250.

5465. וואלף קרוטקי.

6466. א לעזער פון זשעראמסקיעגא.

6467. פנחס פון זאמענהאף.

6468. בערקאוויטש.

6469. א לעזער פון וואדנע רינעק.

6470. ש. ב.

6471. א געטרייער לעזער פון זשעלאזנע.

6472. א האנדווערקער פון ראדאגאשטש.

וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט, אין רעדאקציע, טעגליך פון 3 ביז 4 מיטבערענגענדיג די צייטונג.

6473. א לעזער פון קארא.

איהר דארפט איינקלאגען דעם בעל-חוב אין דעם געריכט, וואו ער וואוינט. נישט מעהר אויב איהר ווילט דוקא, אז דער פראצעס זאל פארקומען אין לאדז, מוזט איהר מיטקלאגען דעם היגען זשיראנט.

6474. J. S.

אויף א ביורא פראזשב דארפט מען אויסקויפען 3-טע קאטעגאריע פאטענט.

קיין שום ספעציעלען אדער אלגעמיינעם בילדונגס-צענז ווערט דערווייל נישט געפאדערט.

די פעראדנונג וועגען אינדוסטריגעזעץ איז אויף אזעלכע אינטערנעהמונגען נישט חל.

6475 א געטרייער לעזער פון פאלודניאווע.

די פראגע וועגען צוריק-בעקומען די פאר'מלחמה'דיגע חובות פון די געוועזענע מלוכה'שע שפאר און ליי-קאסעס איז דערווייל נאך נישט אקטועל.

6476. האלבערשטאט.

אויב אייער זוהן האט זיך רעגיסטרירט אין יאהר 1921 אויפ'ן סמך פון צירקולאר פון 1920 1. חודש איז ער פולשטענדיג אין ארדנונג און עס דראהט איהם נישט קיין שום שטראף.

6477 ג–ך פון זאמענהאף 62.

עס איז נישט פערהאן קיין שום טיטול רעכטס-קאנסולענט און ממילא איז אויך נישט פערהאן קיין פראגראם פון געגענשטאנדען, איבער וועלכע מ'דארף זיך עקזאמענירען בכדי אזא טיטול צו בעקומען.

אזוי רופען זיך היינט די אינהאבער פון ביטשריפטס-ביורעס, וועלכע האבען נאר די איינציגע קוואליפיקאציע, וואס זיי קויפען אויס א פאטענט 3. קאטעגאריע.

6478. א שניידער-מייסטער פון מאמארסקא.

צי מען מוז אומבעדינגט האבען א צייגניש פון פעראיין, ווייסען מיר נישט, נאר אז מען מוז פארשטעלען א פאטענט פאר'ן 1927 יאהר, וועגען דעם איז נישט פערהאן קיין 2 מיינונגען.

6478. בן שלום.

וואהרשיינליך איז שוין איצט צו שפעט.

אייך דראהט א געלד-שטראף. געוויס אויב אין פערעפענטליכע בעקאנטמאכונגען ווערט דער 3. קאמיסאריאט נישט דערמאנט איז נישט פערהאן קיין גרונד אייך פאר דער פערשפעטיגונג צו בעשטראפען.

Dr. H. Wolkowyski
זאמענהאף 57 (צעגעלניאנא 19)
טעלעפאן 37-70
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, טעגאר-שוועכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעהמט אן פון 1–2 און פון 4–8 אוועגד. פאר פרויען פון 4–5 אין א ספעצ. ווארטע-זאל.

Dr. med H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען, מיט הייזונגס-קווארץ-לאמפען (הער-אויספאל).
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוועגד.

איזידאר לאזאר.

א מיידעל צו גאסט.

פאריזער סטודענטקע מאכט א איבערקערעניש אין שטעטעל

(סוף)

אמאל פלעגען זיי אוועקשווימען אויפ'ן טייך אויף א גאנצע נאכט צום צווייטען ברעג. ער פלעגט איהר פיהרען ווייזען ווי זיינע גויים „דרעהען דארטען דעם נעץ“... ביי א שייטערהויפען פון טרוקענע צווייגען און בלעטער, וואס שאלעמקע פלעגט אליין אנצינדען, עס זאל איהר נישט זיין קאלט, פלעגט זי זיצען און קוקען, ווי די פישער שלעפען ארויס די לעבעדיגע צאפלענדיגע פישלעך עמערס-ווייז און זינגען דערביי גוישקע לידלעך אדער וויצלען זיך און מאכען דיך אן קוראזש... איינמאל האט ער איהר גאר אוועקגעפיהרט אין זיין „טשייקע“ אויף יענער זייט טייך צו א דארף. עס איז שוין געווען נאך האלבע נאכט. און אלע פויערישע הייזקעס זענען געלעגען צונויפגעטוליעט אונטער'ן בלאהען אויסגעשטערנטען הימעל און געשמאק געשלאפען. איז ער צוגעגאנגען צו איין טיר און אנגעקלאפט מיט זיין געזונטען פויסט. דאס איז געווען דער דארפישער שענק... די שענקערקע, א פערשלאפענע, א דערשראקענע, האט געפרעגט ווער איז דא אזוי שפעט, און האט מורא נעהאט אריינצולאזען. ווייל איהר מאן, א פישער, איז גראד מיט דעם גאנצען דארף מאנסבילען נאך ביי-טאג אוועקגעפאהרען מיט די נעצען... איז אבער גענוג געווען, אז זי, די שענקערקע, א יונגע יאדערדיגע גויע, זאל דערהערען שאלעמקעס שטים, אז די טיר זאל זיך גלייך ברייט פונאנדערעפענען. מען האט דאך איהם שוין לאנג דא נישט געזעהן! וואס איז עס מיט איהם געווארען? צו איז ער נישט קראנק געווען? אלע בענקען דאך שוין נאך איהם! באלד האבען אין גאנצען דערפעל געגומען סקריפען די טויערן, און פערשלאפענע גויעס און גויקעס, בלויז אין אונטער-קליידלעך, האבען זיך געלאזען אין שענק אריין... דער „אוריאדניק“ גופא האט זיך אויפגעהויבען פון זיין געלעגער צוליב'ן געפילדער און מיט א גרויסער פיפקע איז ער געקומען אהער. ער האט שוין פערשטאנען, אז מסתמא איז „שאליאמקע“ דא פון הימעל פלוצלינג אראפגעפאלען!

איז די שענקערקע גלייך געלאפען שטעלען דעם סאמאוואר און פאראיינס אויך אפבראטען א חזיר'שע פאלקע, וואס שאלעמקע, דער איינציגער יוד אין שטעטעל, האט עס זעהר ליב... פאר אלע געסט זענען באלד אנגעגאסען געווארען גלעזער מיט שארפע משקאות, און קיינער האט זיך לאנג נישט געלאזט בעטען. שאלעמקע אליין האט פון הינטערן בופעט א כאפ געטון דעם שענקערס „הארמאשקע“ און האט גענומען שפילען אזא מין פויערשען קאדריל... עס איז אוועק אין מיטען דער נאכט א פויערשער טאנץ, אז די ווענט האבען געציטערט, אפילו זי, די פאריזער סטודענטקע, האט געטאנצט. דאס איז געווען פאר איהר אזוי ניי — דער שמוציגער שענק, די שווייסיגע גויעס אין זייערע גראבע העמדער... פלוצלינג האט שאלעמקע די הארמאשקע א שליידערגעגעבען דעם אוריאדניק און אליין זיך גענומען זעצען מיט די פיס... די שיקסעס האבען זיך צו איהם געטוליעט אלץ שטארקער, און בשעת מעשה געווארפען נייגעריגע בליקען אויף דעם מיידעל, מיט וועלכער ער איז געקומען... צוליב איהר, ווייזט אויס, האט ער זיך דאס לאנג נישט געוויזען... מסתמא א „פערקאכעניש“... און טאקע נישט קיין מיאוסע זשידאווקע! ווער איז זי?... שאלאמקע האט אויף גוי'ש געענטפערט נישט אייער עסק. מיט א דבר-אחר'שען שנוק שמעקט מען נישט קיין רויזען-בלומען! טרינקט און טאנצט און כאפט אייך דער רוח!..

ווען ער איז מיט דער פאריזער סטודענטקע געפאהרען אין זיין פישער-שיפעל צוריק אין שטעטעל, איז שוין געווען ליכטיגלעך. צוליב דעם פארטאגיגען נעפעל אויפ'ן וואסער. האט די סטודענטקע עטוואס זיך געטרייסעלט פון קעלט; האט זי בכיון גענומען די שווערע לאפעטעס צו ארבייטען, כדי זיך צו דערווארימען, און ער איז געזעסען אנטקעגען איהר אומעטיג, פערטראכט, דעם קאפ אנגעשפארט אן די הענד...

— איהר זענט דאך דא, שלום, — האט זי צו איהם געזאגט מיט א געלעכטער — א גאנצער קעניג.

— אמאל געווען, — האט ער איהר געענטפערט, — איצטער איז מיר מיאוס געווארען מיין מלוכה...

— שלום, — האט זי ווידער געזאגט, — וואס מאכט איהר אזא זויערע מינע?... אקארשט האט איהר דאך אזוי פרעהליך געהאפקעט, אז עס איז געווען א נחת אויף אייך צו קוקן... איהר ווייסט, איהר געפעלט מיר נישט, בשעת איהר לאזט אויף זיך ארויף אזא וואלקען... אין א פאר טעג פערלאז איך שוין דאך אייער האנישישאק. מ'מוז זיך אומקעהרען צוריק צו די ביכער... עס איז שוין באלד אויס זומער — לאז מיר נישט בלייבען אין געדעכעניש פון אייך אזא פערכמארעטע צורה...

שלום'קע האט דערויף לאנג נישט געענטפערט, דערנאך האט ער א שפיי געטון אין אזערע און א זאג געטון:

— אך, ווען איך וואלט געקאנט אויך פאהרען מיט אייך אין פאריז!..

זי האט זיך פונאנדערגעלאכט אזוי הילכיג, אז דער אפקלאנג האט זיך אין דער פרישער פריהמארגענדיגער לופט פונאנדערגעטראגען ביז צום וואלד:

— כא-כא! איהר, שלום, אין פאריז?.

איצט איז זי שוין אוועקגעפאהרען. זי האט צוגעזאגט אלעמען צו שרייבען בריוועלעך; נאר קיינעם גלויבט זיך דאס נישט... דערווייל געהט די גאנצע האנישישאקער יונגווארג ארום אהן קעפ. עס איז נאך די ערהינערונג ביי זיי אלעמען פריש. בערקע דער בערשטעז ערלויבט זיך נאך אלץ נישט צו ווארפען נאסע האנטוכער אויפ'ן רב שבת אין שוהל; לייבקע דער שמיד איילט זיך נאך אלץ נישט צו ברעכען טעפ ביי חנה'לען די זאקענמאכערקע, און שלום'קע בורלאק קאן נאך אלץ נישט קוקן אויף די שיקסעס.

קעניג מיכאל I

ווי אזוי עס לעבט דער קליינער קעניג פון רומעניען

נאכ'ן טויט פון רומענישען פרעמיער-מיניסטער יאן בראטיאנו קאנצענטרירט זיך דער פאליטישער קאמף אין רומעניען ארום דער פערזאן פון 6-יאהריגען קעניג מיכאל. א רומענישע הויף-דאמע, גראפין אלגא דווינא-איזענבורג גיט איבער אין א לאנדאנער צייטונג א פאר שטריכען פון אינטימען לעבען פון דעם יונגען קעניג.

אנ'אטמאספערע פון טיפער שטילקייט הערשט אומעטום,—דערצעהלט די הויף-דאמע,—אזוי ווי דאס וואלט געווען א טויטע שטילקייט. הויך אויף דעם מא-לערישען טורם פון שלאס אין סינאי פלאטערט די קעניגליכע פאהן, איינגע-הילט אין טרויער-קרעפע. אין א גרויסען צימער אויפ'ן דריטען שטאק שפילט זיך א קליין יונגעל מיט הילצערנע קלעצלעך. ער איז פונקט א זעלכער, ווי אנדערע יונגלעך אין זיין עלטער. טראגט א ווייס וואלען סוועטערעל און הייזלעך פון טונקעלע גראנאטענעם מאטעריאל.

עפעס א האנד ריהרט זיך לייכט צו צום יונגעל. ער הויבט אויף די אויגען און קוקט אין פערטרויערטען פנים פון דער קעניגין מאריא. זיין קינדעריש געפיהל זאגט איהם, אז ס'איז עפעס גע-שעהן. ער פרעגט ערנסט:

— באבעשי, ביסט אזוי טרויעריג, וואס האט פאסירט?

די קעניגין זעצט זיך אין א טיפען פאטעל, זי נעהמט דעם יונגעל אויף די קני און מיט א ציטערדיגער שטים ער-קלערט זי איהם, אז זיין זיידע דער קעניג פערדינאנד איז אוועק אין הימעל ארייו, דארט, וואו ס'פליהען ארום מלאכים און אז איצט דארף ער, מיכאל, ווערען קעניג. עס עפענט זיך די טיר און ס'קומט אריין די שעהנע פרינצעסין העלענא, וועלכע האט רעזיגנירט פון די רעכט אויפ'ן טהראן לטובת איהר קינד.

— מאמע,—רופט אויס דער קליינער קעניג,—די באבע זאגט, אז איך בין א קעניג.

ביידע פרויען געהען אוועק און לא-זען איבער דאס יונגעל מיט זיין גוווע-רנאנטקע, די טיפע פערנייגונגען פון די משרתים און הויף-לייט הויבען אן קלאר צו מאכען פאר'ן יונגעל זיין נייע לאגע. און איינמאל ווערט דאס אינגאנצען פאר איהם קלאר: דער שטאהל-קנעכט שפערן, זיין עלטער און בעסטער פריינד נעהמט פאר איהם אראפ דעם קאפעלוש און פערנייגט זיך פאר איהם מיט כבוד. דער קליינער קעניג קוקט מיט פערוואונדערונג אויף זיין פריינד. דאס פנים ווערט ביי איהם טרויעריג און ער הויבט אן צו וויינען. עס דאכט זיך איהם אויס, אז דער אלטער פריינד בייזערט זיך אויף איהם און וועט זיך מיט איהם נישט מעהר שפילען. מיט א געוויין שרייט ער אויס:

— ניין, ניין, ניין, איך וויל שוין מעהר נישט זיין קעניג.

דער שטאהל-קנעכט, זעהענדיג, ווי דאס יונגעל וויינט, פערגעסט וועגען אכטונג צו זיין מאיעסטעט, ער נעהמט דאס קינד אויף די הענד און געהט ד'ערמיט צו די פערד, וואו דער קליינער קעניג הויבט זיך ווידער אן צו שפילען און פרעהליך צו לאכען.

דאס יונגעל האט זיך גיך צוגעוואוינט צו דער ראלע פון א קעניג, אבער ער ערלויבט נישט, אז זיינע חברים זאלען זיך צו איהם בעציהען אנדערש, ווי פריהער, נישט לאנג איז דער קעניג אין דער בעגלייטונג פון א הויף-דאמע און פון דער פרינצעסין העלענא געפאהרען אין א קארעטע איבער די גאסען פון בוקארעשט. פלוצים האט ער דערזעהן, ווי א גרופע קינדער שפילען זיך אין ציגעל.

— פערהאלט די קארעטע,—האט דער קעניג אויסגעשריען—איך וויל געהן צו די יונגלעך.

— אבער, מיכאל, זיי דאך א קלוג יונגעל,—האט זיך צו איהם געווענדט די מוטער.

— מאדאם,—האט שטרענג געענטפערט דאס יונגעל,—איך בין דאך א קעניג.

קעניג מיכאל איז א גאנצען טאג פערנומען. 7 אינדערפריה וועקט מען איהם אויף און ער מוז אויסטרינקען א גלאז מילך. דאן באדט ער זיך און עס קומט פאר די צערעמאניע פון אנטוהן דעם קעניג. נאכ'ן פריהשטיק קומט פאר דאס געבעט און דאן דער שפאציר ריי-טענדיג. ביז 1 לעקציעס. דערנאך קאן זיך דער קעניג פריי שפילען אין גארטען. 7 אינאוועגד ווערט ער נאכאמאל גע-באדען, און דער קליינער קעניג מוז געהן שלאפען. אבער דאס געפעלט איהם נישט. ערשט נישט לאנג האט ער זיך פלוצים בעוויזען אין בלויזען העמד, אין עס-צימער, וואו ס'איז גראד פאר-געקומען א גרויסע קאלאציע. די מענשען, וועלכע האבען זיך געפונען אין עס-צימער, האבען פלוצים דערהערט א גע-שריי און א געראנגעל: דאס האט דער קעניג זיך געאמפערט מיט דעם לאקאי, וועלכער האט איהם נישט געוואלט אריינלאזען אין עס-צימער. דער לאקאי האט זיך נישט געקאנט קיין עצה געבען, ער האט אויפגעמאכט די טיר און גע-מאלדען:

— זיין קעניגליכע מאיעסטעט.

ער האט נישט אויסגערעדט די ווער-טער, ווי דער קעניג איז אריינגעלאפען אין צימער און ארויפגעשפרונגען דער מוטער אויפ'ן שויס. אויף דער אינטער-ווענץ פון די רעגענטען האט מען איהם ערלויבט צו בלייבען ביז'ן דעסערט.

דער פאטער פון קעניג שרייבט אפט צו זיין זוהן און שיקט איהם פעק מיט שעהנע שפילצייג. און ס'קומט נישט לייכט אן, אז „זיין מאיעסטעט" זאל ענטפערען דעם פאטער א פאר ווערטער.

טיילמאל טוט מען דעם קעניג אן אין שווערע קליידער. דאס געפעלט איהם שטארק. ער בעדויערט זעהר, וואס מ'לאזט איהם נישט טראגען די קרוין אויפ'ן קאפ און וואס מ'לאזט איהם מיט דער קרוין זיך נישט שפילען.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

גאסטראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער קינסטלער
אננא און הייטאן יאקובאוויטש

היינט, דינסטאג, 9 אין אוועגד צו ביליגע פרייזען
„די גרינע כלה"

לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון סיגאל, רעזשי: הייטאן יאקובאוויטש. הויפט-ראלען: גאלדעלע—אנא יאקובאוויטש. וועליג הייטאן יאקובאוויטש.
ס'נעהמען אנטייל פרויען: בעזמאן, זעווקינא, מאכאראווסקא, פאדערמאן.
מענער: אריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באלבירסקי, האמבורגער, מאכא-ראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צווייליך. מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן.
אדמיניסטראטאר: א. בעזמאן. ביהנע-לייטער: מאכאראווסקי.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אכטונג, פאביאניץ! מיטוואך, ד. 30-טן 9 אין אוועגד אין טעאטער „לונא"
— ווערט געשפילט
איהר גרויסער סוד
מיט אנא און הייטאן יאקובאוויטש אין די הויפט-ראלען.

אין פראנצויזישע שטעט וואו ס'זענען אמאל געווען בערימטע ישיבות.

(ענדע פון דער 3-טע זייט).

זייער בעריהמטען רבי'ן. די בעסטע פון זיי האבען זיך בעזעצט אין דער שטאט ארלעאן אדער ווי זי הייסט אין דער רבנישער ליטעראטור—אורליינש. און עס זענען דארטען אויסגעוואקסען עטליכע ישיבות אויף איינמאל. אורליינש האט שטענדיג גע'שמ'ט מיט איהרע רבנים. ווען די יודען זענען פון דארטען ארויס-געטריבען געווארען (אין סוף פון צוועלפ-טען יאהרהונדערט), האט מען פון דער גרעסטער ארלעאנער ישיבה געמאכט דעם קלויסטער פון „דעם הייליגען סא-לוואטאר" און פון א צווייטער, א קלע-נערער ישיבה, האט מען געמאכט דעם שפיטאל פון דעם „הייליגען יאהאן פון ירושלים".

די ביידע בנינים דינען הייגט פאר א צייכען, וואו עס האבען אין דיזער שטאט געוואוינט די יודען מיט גענוי טויזענט יאהר צוריק.

אין צפון פון פראנקרייך זענען עס כמעט די איינציגע יודישע שפורען פון אמאל, וואס מען קען נאך היינט אויפ-זוכען אין פראנקרייך: אנ'אלטער קלויס-טער, וועלכער איז איבערגעבויט גע-ווארען פון א יודישען „מקום קדוש" נאכ'ן גרויסען „גרוש", א מאל א פער-וואגעלטע מצבה. די פראנצויזישע רע-גירונג און איבערהויפט די מוניציפאלי-טעטען, די זעלבסטפערוואלטונגען אין די שטעט גופא, מיהען זיך צו בעצייכע-נען די דאזיגע ערטער, די גאסען און די זאווולעקלעך, וואו די יודען הא-בען ביי זיי געוואוינט, איידער מען האט זיי ארויסגעטריבען. איצט איז אומגליך אין די דאזיגע געסלעך צו גע-פינען א יוד אפילו מיט א ליכט, דאס זענען די פינסטערסטע, די פערשטיק-סטע, די פער'עיפוש'סטע ווינקעלעך. אין אנדערע ערטער שטייען נאך די הייזער פון יענער צייט צובראכענע, צו-שטאכענע, אהן פענסטער, אהן טירען און מאכען, פערשטעהט זיך, אויף יו-דען פיל מעהר איינדרוק, ווי די גואי-שע גאר אלטע פאלאצען. די אלטע היי-זער אין די יודען-געסלעך זענען זעהר הויכע, כמעט ווי הימעל-קראצערס, ווייל פלאץ איז שטענדיג געווען בעגרעניצט פאר די יודישע איינוואוינער, און זיי פלעגען קענען נאר זיך בויען אין דער הויך, וואס געהנטער צום הימעל.

אזא מין שוידערהאפטער מויער שטייט אין טרויא, אין דער דערמאנטער געסעל „רי דע לא סינאגאג". הארט לעבען דעם „קלויסטער פון פאנטעלעאן". ווי דער אלטער גלח פון דארטען האט מיר געזאגט, קען זיין, אז אין דער איינצי-גער גרויסער הויז, וועלכע שטייט איצט אהן א דאך און אהן טירען, האט גע-לעבט אמאל די גאנצע יודישע קהלה צו-זאמען מיט דעם „געלערנטען רשי"...

— איז אייך דען בעקאנט דער נא-מען „רשי"? — האב איך איהם גע-פרעגט פערוואונדערט — פון אט דעם יודישען „ראבען"?

— גאנץ געוויס! האט ער מיר גע-זאגט — אונזער שטאט-ראט האט בע-שלאסען גאר אינגיכען איינע פון די היגע גאסען אנצורופען אויף זיין נאמען: „רי דע ראשי"!

י. א. בערלאוויטש.

א קונסט=פאטאגראפיע
איז א ציהרונג אין יעדען הויז!
אין מען איבעראל בעהאוסטען קונסטפאטאגראפישען אטעליער ווערען אויסגעפערטיגט אלערליי אויפנאהמען אויף פאסטקארטען. פארטרע-טען, סאלאן-בילדער א. ז. וו. לויט דער לעצטער טעכניק פון ליכט און שאטען. לויט וואונש א גרויסער אויסוואהל פון די נייעסטע אמע-ריקאנער וידען-קארטען. ס'ווערען אויך געמאכט אויפנאמען פאר פע-ועלשאפטען (ארגאניזאציעס). אויפ'ן פערלאנג אויך אויסער'ן אטעליער. צוגענגליכע פרייזען. גרעסטע אנערקענונג פון א רייהע לאדזער פער-זענליכקייטען פאר די שעהנע און זארגפעלטיגע אויספיהרונגען.
מיט אכטונג קונסט-פאטאגראפישער אטעליער
„PARISIEN", wł. H. SROKA, Łódź, Brzezińska 69
צופאהר מיט'ן טראמוואי נ' 1. צופאהר מיט'ן טראמוואי נ' 1

אין די ציין פון טיגער.

סענסאציאנעלער ראמאן

פון מאריס לעבלאן

(10

דעמאליאן האט א ציה געטון מיט די פלייצעס, אבער דער מענש האט איהם בעהערשט מיט'ן גאנצען כוח פון זיין איבערצייגונג.

ער האט זיך דעריבער דעצידירט און אויפגעעפענט די טיר.

ביי דעם בלאסען ליכט, וואס דאס מאט-בעגלאזטע פענס-טער האט אדורכגעלאזט, איז געווען צו זעהן א מענשען, וואס איז געלעגען אויף דער ערד.

— ס'איז פשוט אונגלויבליך! — האט שטיל ארויסגעשעפ-טשעט דער פרעפעקט, בעת דער קוריער מיט'ן סעקרעטאר האבען זיך א ווארף געטון צו העלפען דעם אומגליקליכען.

דער אינספעקטאר ווערא האט נאך געלעבט, אבער דאס קלאפען פון הארצען איז שוין געווען זעהר שוואך. די אויגען זענען אינגאנצען געווען אהן אויסדרוק. בלויז עטליכע מוסקולען פון פנים האבען געציטערט, ס'קאן זיין — געצוואונגען פון דער לעצטער ווילענס-אנשטרענגונג, וואס איז שטארקער פון טויט.

דער דאן לואי האט ארויסגעשעפטשעט:

— הער פרעפעקט... ברוינע פלעקען... איהר זעהט?

אנ'אונגעהויערע שרעק האט ארומגעכאפט די אנוועזענדע. מ'האט זיך א ווארף געטון צו טיר און פענסטער, כדי צו רופען הילף.

— א דאקטאר אהערצו! — האט בעפוילען דער פרעפעקט — זאל מען דא אהער תיכף ברענגען א דאקטאר און א גלח. מ'טאר דאך איהם נישט לאזען אזוי שטארבען...

דער דאן לואי האט געבעטען ס'זאל זיין שטיל.

— הער פרעפעקט — האט ער געזאגט — דא איז שוין נישטא קיין רעטונג. מ'דארף אבער אויסנוצען די לעצטע מינוטען כדי זיך עפיס צו דערוויסען. איהר ערלויבט מיר?

דער פרעפעקט האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

פערענא האט זיך איינגעבויגען צו דעם גוסס'ן און שטיל געזאגט צו איהם:

— מיר וואלטען זיך געוואלט דערוויסען, וואס עס דארף געשעהן די נאכט? איהר הערט מיך גוט, הער ווערא? אויב איהר פערשטעהט מיך, טא מאכט צו די אויגען.

ווערא האט אראפגעלאזט די ברעמען — ס'קען זיין מחמת צופאל.

דאן לואי האט פארטגעזעצט:

— מיר ווייסען, אז איהר האט געפונען די יורשים פון דער משפחה רוסעל, און אז צווייען פון זיי דראהט די נאכט א סכנה... מיר ווייסען אבער נישט, ווי זיי הייסען, ווארום ס'קאן דאך זיין, אז זיי הייסען אנדערש — נישט רוסעל? איהר מוזט עס אונז זאגען. הערט זיך גוט איין, ווערא: איהר האט אנגעצייכענט אויפ'ן קארטעל עטליכע אותיות, וועלכע הויבען זיך אן צו לייענען „פאו...", איז עס דער אנהויב פון דער פאמיליע? וועלכע דארפען זיין די ווייטערדיגע אותיות? „ב", „צ", „צ"?

דער בלאסער פנים פונ'ם אינספעקטאר האט זיך שוין אבער נישט געריהרט.

זיין קאפ איהם שווער ארונטערגעפאלען אויף די פלייצעס. ער האט נאך עטליכע מאל א קרעכץ געטון, א ציטער געטון מיט א לעצטען ציטער, און — געשטארבען.

קאפיטעל 2.

דער מענש, וואס דארף שטארבען.

די אויבענדערצעהלטע טראגישע סצענע האט זיך אפגע-שפילט מיט אזא שנעליגקייט, אז די עדות, וואס האבען זי ביי-געוואוינט זענען געשטאנען עטליכע מינוט פערגליווערט, ווי פון א דונער געטראפען.

דער רעיענט האט שווייגענדיגערהייד זיך גע'צלמ'ט.

דער פרעפעקט איז געווען טיף, געריהרט, און לסוף שטיל ארויסגערעדט:

— ארימער ווערא! דאס איז דאך געווען א באמת געוויסענ-האפטער מענש, און מ'קאן וועגען איהם דרייסט זאגען, אז ער איז געשטארבען אויף זיין פאסטען. ווען, אנשטאט צו ווארטען אויף מיר, ער וואלט אזוי אוועק אין אפטייק, ווי דער סעקרעטאר האט איהם געראטען, וואלט מען איהם נאך אפשר אפגעראטעוועט...

— ווייב און קינדער האט ער געהאט? — האט פערענא אונרוהיג א פרעג געטון.

— א ווייב מיט דריי קינדער.

— איך וועל זיך פערנעמען מיט זייער גורל! — האט דאן לואי דערויף ענערגיש א זאג געטון.

דערנאך, ווען מ'האט ענדליך געבראכט א דאקטאר, און דער פרעפעקט האט זיך מתעסק געווען ביים אריבערטראגען דעם טוי-טען קערפער אין צווייטען צימער, האט פערענא איינגערוימט דעם דאקטאר:

— לויט מיין מיינונג איז קיין ספק נישטא, אז דער אינס-פעקטאר ווערא איז אפגע'סמ'ט געווארען. איהר וועט אזוי גוט זיין א קוק טון אויף דער לינקער האנד, און וועט דערזעהען א שפור פון א שטאך, ארומגערינגעלט מיט א רויטקייט.

— מיינט איהר, אלזא, אז דער שטאך האט געבראכט צו דער פערגיפטונג פונ'ם ארגאניזם? — האט דער דאקטאר פעראינ-טערעסירט א פרעג געטון.

— א שטאך מיט א שפילקע אדער מיט שטאל-פעדער. ווייזט אויס, נישט קיין שטארקער שטאך, ווי מ'האט זיך גערעכט, ווייל דער טויט איז ערשט געקומען אין עטליכע שעה ארום.

(פארטזעצונג קומט).

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז נאך א גרינדליכען רעמאנט,
האב איך ערעפענט אנ'ערשטקלאסיגען

דאמען- און הערען-סאלאן

אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטע פאכמענישע קרעפטען.

פרייז-קוראנט פון דאמען-סאלאן		פרייז-קוראנט פון מענער-סאלאן	
שערען	60 גר.	ראזירען מיט קאל.וואסער	40 גר.
מאניקור	60 גר.	שערען	80 גר.
וואסער-אנדולאציע		מאסאזש פון געזיכט	50 גר.
פארבען די האר מיט אריג. HENNÉ		קאפ-וואשען	50 גר.

מיט אכטונג
M. KUPKA
Południowa 12 394

ערשטקלאסיגער

קירזשנער-ווערקשטעל

M.FARBER, Piotrkowska 27

קווער אפיצינע, ערשטער שטאף.
ס'ווערען אנגענומען זעמטליכע **פעלץ-ארבייטען** לויט די נייעסטע מאדעלען צו מעסיגע פרייזען.
ספעציאליסט פון דאמען-מענטעל. 131

א מביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען!

קען מען קויפען אלערליי

פוטער-ווארען

------ נאר ביי דער לאנג-יעהריגער פירמע ------

ל. ב. פעפער, ווסכאדניא 42.

בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל אויס'ן ארט. די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעיעל. 920

Specialista dla przepukliny

Wynalazca patent. bandaży

מיט 20-יעהריגער פראקטיק בעקאנטער ספעציאליסט **ראפאפארט** האט ערעפענט א פיליאלע אין לאדז און נעהמט אן ליידענדע אויף פערשידענע געברעכליכקייטען און קערפער-פערקרימונגען, ווי: 1) **לייסטען-ברוכען**, וואס פאלען ארויין אין ביס (איי-ביימעל) נאבעל-ברוכען, בויך-ברוכען, געבער-מוטער-ברוכען, אויך **גאל-שטיינער**, הענג-בויך א.ז.וו. ס'ווערט געהיילט מיט די נייעסטע ספעציאל היילבאנדאזשען פון אייגענער ערפינדונג, וואס איז געווארען אנערקענט דורך מעהרערע פראפעסארען, 2) **פערקרומטע פלייצעס** (הויקערס) לעהמונגען, געשוואלענע פיס, העלפט דעם קראנקען מיט די נייעסטע היילאפאראטען. בעשאנקען אויך מיט אנאלדענעם מעדאל.

די"ר. **ראפאפארט** נעהמט אויף ליידענדע ביי

גרינבוים, זגערזשער № 17

טעלעפאן 66-08.

אויף פערלאנג פון קראנקע בעזוך אין דער היים און אין שפיטאל. | אייגענע ווערקשטעל.

א ווענדונג צום לאדזשער ראבינאט!

אזוי ווי א געוויסער ראובן קאפעלושניק'ס אנ'אייניקעל פון שענקיעוויטשא 52, האט תנאים געשריבען מיט פינס א מאכטער, זייענדיג 6 יאהר חתן און 4 וואכען פאר דער חתונה האט ער מיך אהן שום גרונד דערצו אויפגעפאדערט צו א דין-תורה, כדי אפצולאזען דעם שידוך. אזוי ווי די דין-תורה האט נישט מספים געווען דערצו, האט ער זיך געשאפט פון 2 וויגקעל-דייגים ר' **פישעל ראבינאוויטש** און בורר **מאיר שאפיר** פטורים, חעלבע זענען אונגילטיג. דעריבער בעטען מיר דעם לאדזשער ראבינאט דעם **יצחק לעווקאוויטש** אייניקעל קאפעלושניק'ס בשום אופן נישט ארויסגעבען קיין חופה קדושין, ארן דער ערלעדיגונג פון דעם גאנצען ענין.

מיט אכטונג **מרדכי פאמפ**, קילינסקי 125. 648

עלעגאנט געקליידעט

קאנט איהר גאר געהן ווען איהר מאכט זיך א מלבוש זאלט איהר פריהער בעזוכען דאס לאנג עקזיסטירענדע געשעפט פון

יודישע לאנגע מלבושים אגראראווא 8

ווי איהר בעקומט שטענדיג אויף לאגער וויגטערדיגע, זומערדיגע און קינדער מלבושים פון די בעסטע סחורות. אנ'אייגענעם ווערקשטעל מיט די בעסטע שניידער-ארבייטער.
בעמערקונג: אויף בעשטעלונגען בעזיץ איך א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע סחורות. אויסנאהמס-פרייזען פאר חתונה-אויסשטער.

חיים מאנדראווסקי 8 אגראדאווא 8

8-טנג ה"ה פריזיערס!

איך בעזיץ א רייכען אויסוואהל פון

קעלנישע און בלומען-וואסערן

צו אזעלכע נידריגע פרייזען פון 3.60 א קילא

וועזשעטאל נאר	3.— " "
פיקסין	7.75 " "
בריליאנטין	3.60 " "

ווי אויך אלע ארט פריזיער - צובעהערע צו פאבריקס-פרייזען.

מיט אכטונג

Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 11

פאלקס-הויז, זאוואדזקא 5.

שבת, דעם 3. דעצעמבער, פינקטליך 8 אוועגד ווערט אויסגעפיהרט דורך דעם דראמאטישע קרייז א. ג. „שטרעבענדע צוקונפט" די בעוו.-פיעסע אין 3 אקטען

„שמע ישראל"

פון א. דימאוו אונטער דער רעזשי פון י. טאבייגסקי.
די גאנצע הכנסה געהט אויף א וואוילטעטיגען צוועק. 646

Subagent pierwszorzędna siła fachowa, dobrze ustosunkowany i wprowadzony w przemyśle włókienniczym, do samodzielnej sprzedaży **wełny i odpadków** poszukiwany.

Uwzględnione będą tylko oferty osób z pierwszorzędnemi referencjami.

Oferty pod **„Laine"** do Biura Ogłoszeń S. Fuchs, ul. Piotrkowska 50. 643

די מאדערנסטע לאמפען

פאר שפייזע-צימערן און קאבינעטען
קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען נור ביי

א. י. אייזנער, פאלודניאווא 25.

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבער-ארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, ווי אויך אקסעדירס.

קוואליפיצירטע

שניידער-ארבייטער

צו מענער בעשטעלט, ווערען געזוכט.
פעטריקאווער 25, ביי לאסקא. 659

אינגיכען ווערט געעפענט

די לייה-ביבליאטעק

א. ג. **א. אייזענשלאס.**

עלטערען!

פאר 3 זלאטעס א וואך ווערט געלערנט מיט קינדער וואס לערנען אין פאלקס-שולען: חומש, רש"י נ"ך משניות, גמרא יהדות היסטאריע, רעדען און שרייבען העברעיש און יודישע בריות זעלבסט צוזאמענשטעלען דורכ'ן בעוואוסטען ארטאדאקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. ראזענפעלד, פלאק וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט. נעם. ס'ווערען אויך אנגענומען אנפענגער פון 5 יאהר אן

א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאלג גאראנטירט!

Dr. med.

L. Pikielny

ספעציאל-ארצט פאר
רען, בלאזען און הארן-קראנקהייטען

Nawrot 8

telefon 19-90.

נעהמט אן פון 4—7 און אוועגד

מעבעל	קויפט נישט קיין	מעבעל

מעבעל

בעסער איהר איבערציינט אייך נישט איז מיין

מעבעל-געשעפט

44 גדאנסקא (דלוגא) טעלעפאן 56-62 44

CH. ŁAZNIK

נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערשידענע **מעבעל** שעהן גוט און ביליג.
בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע **מעבעל**, דיוואנען, פעלצען, נייי-מאשינען, סאמאווארען, אנציגער א. א. ו. אויך צאהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערציינט אייך.

Dr ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78.

הויט און וועגערישע קראנקהייטען און ליבעס-הייל אינסט.
נעהמט אן פון 4—7 און אוועגד.

Dr HELLER

ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף

2 נאווראט 2

נעהמט אן ביז 10 פריה, 1—3
און פון 4—8 אוו. פאר פרויען
ספעציעל פון 4—5 נאכמ. 398

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען. טעכניש-שוועכע, רענטגענבעסטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 12—3 נאכמ. און פון 6—9 און אוועגד.

א לאנגיעהריגער

אדמיניסטראטאר

זוכט א הויז צו פערוואלטען געגען היפאטעק, פערזיכערונג צו מעסיגע פרייזען. אפערטען אונטער „12" אין אדמ. פון דער צייטונג.

AKUSZERKA

G. SALIMONOWA

Szkolna 12

נעהמט אן געבורטען.

קוואליפיצירטע

אבערלאך-נייער

קענען זיך זאפארט מעלדען ביי וואלף, אלטשטאט 7. 639

Dr. med.

A. MIROWSKI

אויגען-ארצט

געוו. סעקונדאר-ארצט אויף דער אויגען-אבטהיילונג פון שטאט-שפיטאל הייל. לאזארוס אין קראקא ארדינירט

Pomorska 8 t-l 57-48

פון 11—12 א חוץ דינסטאג און פרייטאג און פון 5—7 טעגל. און פון 1.30—2.30 אין דער לעטשניצע „Na Wó ce."

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערען קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	1 — 2
ד"ר יוסטמאן	נערווען קראנקהייטען	12—2
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פאפירני	פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5—6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד"ר סטופעל	רענטגען	12—2 4—6
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעם	צאהן-ארצט	9—2

צאהן-באהאנדלונג, בעלייכטונגען, קאראנען, טאסטען א. א. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען. קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער.
אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיט אין דער שטאט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 63-37

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוועגד.

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערען קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראנקהייטען	9½-12 4-5
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	11—1
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכטס-קר.	12—2
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גמיטליכע קר.	1—3
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	12½—2
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע-קראנקה.	1—3
ד"ר בערגסאן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. א. וו. פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון, בעשטראהלונג אינפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — היימישען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א

דענטיסטישער קאבינעט

עס נעהם ן אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	10—2 נמ.
ד"ר לאשינסקי סמאראפאלסקא	צאהן-ארצט	5—7

קינסטליכע ציינער, קארונען, טאסטען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

לערנונגע

צו טאפעציר-ארבייט ווערט געזוכט
נאוואמיעסקא 34
ביים טאפעצירער 266

א שותף

צו א גוט איינגעפיהרט געשעפט מיט א קאפיטאל פון 1200 ביז 1500 זל. ווערט געזוכט.
אינפארמאציעס ערטיילט ס. טאגליך פון 2 ביז 5 נאכמ. אויף אלעקסאנדער-גאס 22, פראנט, 1-טער שטאק, ווי אויך פון 6 — 9 אוועגד אויף זאוואדזקא 23, רעכטע אפציגע, 1-טער איינגאנג, אין דער זאקען-פאבריק. 641

Dr. med.

WOLF EYCHNER

פרויען - קראנקהייטען און אקושעריע
זגיערזשער 11 טעל. 34-72.

נעהמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294 פון 12—2 נאכמ. אין דערהיים פון 6-8 אוו.

השבת אבדה.

ס'האב פערלוירען א בלאנקא-וועקסעל אויף 200 זלאטעס צאהלבאר דעם 3. דעצ. 1927, ושירא פ. ליפשיץ, נאוואמיעסקא 9. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען דעם בלאנקא-וועקסעל צו קראקאווסקי, פעטריקאווער 82. דער בלאנקא-וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

א קוואליפיצירטער

האנד-שערער

אויף אלע ארטיקלען מיט גוטע רעפערענצען
זוכט א פאסטען.

אפערטען פאר „ג" אין דער אדמיניסטראציע. 165

Dr. med.

BRAUN

פאלודניאווא 28,
טעלעפאן 26-40
ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אוועגד.

ZAKŁAD RYSOWNICZY i malowania ręcznego

M. Szwarcowski

NARUTOWICZA 36, tel 35-25.

stale na składzie wielki wybór wzorów do haftu ręcznego i maszynowego. – Ceny niżej konkurencyjne. 970

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.